

کارگزاری فارابی

کارگزاری رسمی بورس اوراق بهادار

فراپورس، کالا و انرژی

گرگان: خیابان ولیعصر (عج)

بین عدالت ۶۵ و ۶۷ مجتمع اهورا، طبقه اول

www.kargozari.org

۰۱۷۳۲۵۲۲۷۵۹

بستری ۴۶۵
بیمار کرونایی

۲

مشاغل خانگی ۷ هزار
فرصت شغلی ایجاد کرد

۲

آموزش سواد آموزان در
ایام کرونا متوقف نشد

۷

فرارسیدن ایام غمبار فاطمیه
وسالروز شهادت حضرت فاطمه زهرا (س)
تسلیت باد

گلشانه

روزنامه

گلشن مهر شناسنامه گلستان است

سه شنبه ۹ دی ماه ۱۳۹۹ / سال بیست و دوم / شماره ۸ / ۲۱۴۲ / صفحه ۲۵۰۰ تومان

یادداشت اول

لزوم استفاده از ظرفیت گردشگری تالابهای استان

با مسوولیت سردبیر

استان گلستان چندین تالاب بین المللی دارد که با وجود طبیعت بکر و منحصر به فرد و جاذبه های تماشایی تاکنون از ظرفیت این تالابها به طور شایسته ای استفاده نشده است. تالابهای آلاگل، آچی گل و آلماکل در نزدیکی مرز اینچه برون از توابع شهرستان گنبدکاووس و تالاب ساحلی گمیشان با مساحت ۲۰ هزار هکتار چهار تالاب زیبای استانند که زیستگاه جانوران و پرندگان مهاجر بسیاری است اما از آنجا که به درستی برای مردم معرفی نشده اند حتی برای برخی از مردم استان نیز ناشناخته اند.

این تالابها در طول سال میزبان پرندگان مهاجر از جمله فلامینگو، حواصیل، پرستوها و... است پرندگان زیبای آبی از جاذبه های بی نظیر و تماشایی این تالابهاست. برخی از این تالابها نظیر تالاب آلماکل به دلیل نزدیک بودن به رودخانه اترک شیرین بوده اما تالاب آلاگل دریاچه ی آب شور است و پرورش ماهیانی که در آب شور زندگی می کنند می تواند رونق اقتصادی بسیاری برای اهالی داشته باشد گرچه در حال حاضر در این تالاب ها پرورش ماهی انجام می شود اما رونق هر چه بیشتر آن می تواند موجب اشتغال زایی و کسب درآمد بیشتر باشد که البته نیاز به حمایت و فراهم کردن تسهیلات از سوی مسوولین دارد.

این تالابها علاوه بر رونق گردشگری و صید و پرورش ماهی در تغذیه ی سفره های آب زیرزمینی و همچنین برای مطالعه و پژوهش های زیست محیطی نیز اهمیت دارند. اهمیت و ارزش زیست محیطی تالابهای استان و ضرورت حفاظت و بهره برداری از این اکوسیستم های ارزشمند که به واقع موهبت و نعمتی الهی است از جمله مسایلی است که باید به طور جدی به آن توجه شود. نبود سکونت گاههای موقت برای مسافران در حاشیه تالابها نبود امکانات مورد نیاز مانع توسعه ی گردشگری در این مناطق شده است.

بنابراین ضرورت دارد مسوولان مربوطه با فراهم کردن شرایط مناسب، زمینه ی مشارکت بیشتر سرمایه گذاران را در این بخش و استفاده بیشتر و بهتر از ظرفیت تالابهای بین المللی استان فراهم کنند.

۱۲ محفل انس با
قرآن برگزار می شود

« ۸ »

بایداری هوا
تایپان هفته

« ۸ »

کمبود کیفیت
پایین نان در گنبد

« ۸ »

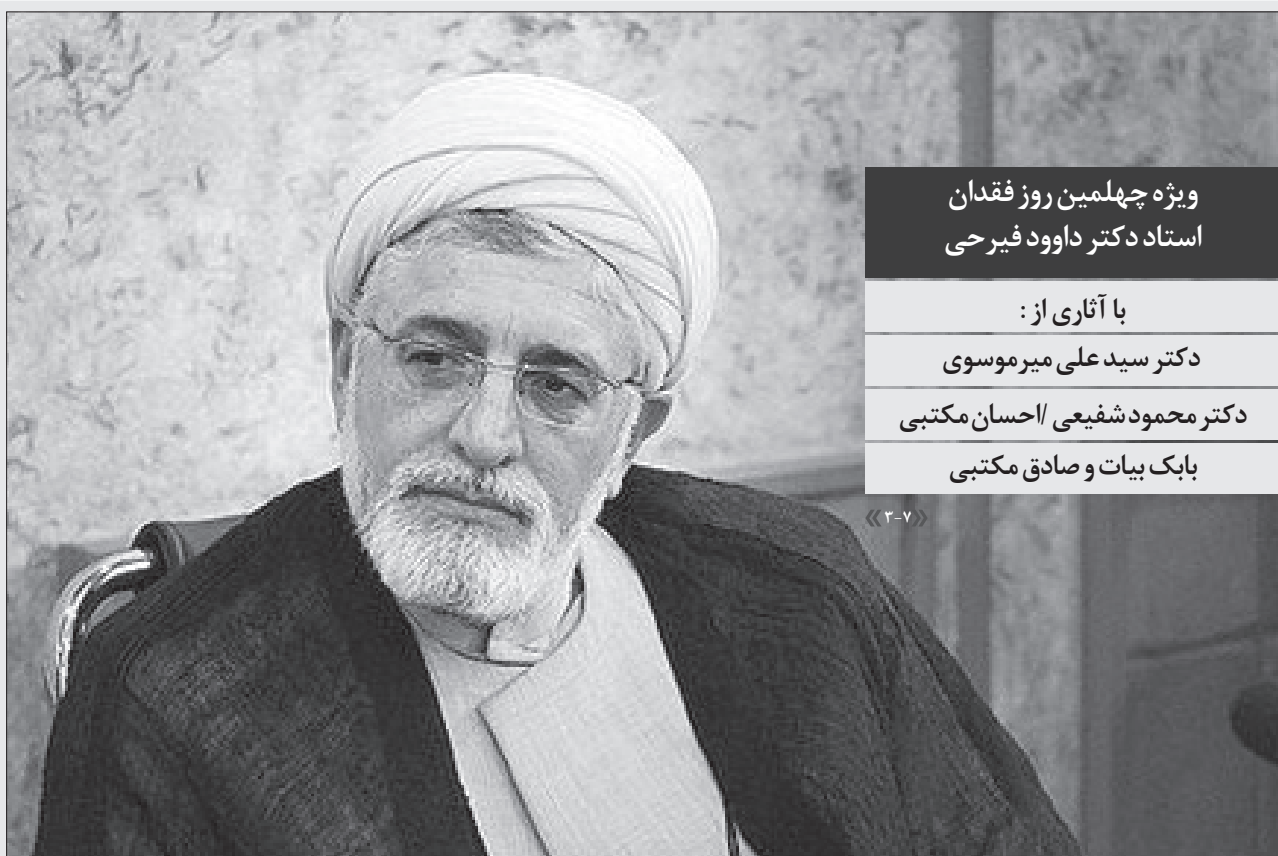
۵۰ هزار هکتار زهکشی در گلستان

استفاده از ایده های نوین می تواند موجب افزایش تولیدات، بهبود کیفیت محصول و در نهایت درآمد بیشتر بهره برداران شود. سعید محمد اظهار داشت: آسیب و خسارت ناشی از سیل سال های اخیر کشور نشان می دهد که تاکنون اقدام ریشه ای برای حل معضل آب صورت نگرفته در صورتی که با انجام طرح زهکشی بخش عمده ای از...

صفحه ۷

و ۴۰ هزار هکتار از سوی شرکت آب منطقه ای گلستان زهکشی شد. طبق برنامه تا پایان دولت دوازدهم باید ۱۴۰ هزار هکتار از اراضی اولویت دار گلستان زهکشی شود. کارشناسان معتقدند که ۴۶۰ هزار هکتار از اراضی گلستان نیازمند زهکشی است. فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا (ص) در این مراسم گفت: گلستان متکی به ظرفیت های متعدد کشاورزی است که فراهم کردن زمینه کشت محصولات با

زهکشی ۵۰ هزار هکتار از اراضی کشاورزی گلستان و طرح توسعه سامانه نوین آبیاری در ۱۵ هزار هکتار از زمین های محدوده سد وشمگیر آق قلا به صورت متمرکز در کردکوی آغاز شد. سال ۹۳ در سفر اول رییس جمهوری به گلستان زهکشی ۲۸۰ هزار هکتار اراضی استان به تصویب هیات دولت رسید که تاکنون ۷۷ هزار و ۵۰۰ هکتار از اراضی توسط جهاد کشاورزی

ویژه چهلمین روز فقدان
استاد دکتر داوود فیرحی

با آثاری از:

دکتر سید علی میر موسوی

دکتر محمود شفیعی / احسان مکتبی

بابک بیات و صادق مکتبی

« ۳-۷ »

بستری ۴۶۵ بیمار کرونایی

رئیس دانشگاه علوم پزشکی گلستان از بستری ۴۶۵ بیمار کرونایی در مراکز درمانی استان خبر داد. به گزارش روابط عمومی، عبدالرضا فاضل اظهار کرد: هم اکنون ۴۶۵ بیمار کرونایی در گلستان بستری بوده که از این تعداد ۱۰۹ بیمار در آی سی یو و ۳۸ نفر هم به دستگاه ونتیلاتور متصل هستند. وی از فوت ۹ بیمار کرونایی طی ۲۴ ساعت گذشته خبر داد و گفت: با رعایت پروتکل‌ها از سوی اصناف و مردم، شرایط به حالت پایدار رسیده اما اگر مردم رعایت نکنند دوباره به حالت قبل بر می‌گردیم. رئیس دانشگاه علوم پزشکی گلستان بیان کرد: هم اکنون ۹ شهرستان استان در حالت زرد قرار داشته و پنج شهرستان نارنجی هستند و وضعیت شهرستان بندرگز شکننده است. فاضل اضافه کرد: محدودیت‌های تردد در شهرهای نارنجی اعمال شده و امیدواریم با رعایت دستورالعمل‌های بهداشتی از سوی مردم شاهد پیک مجدد در زمستان نباشیم.

برگزاری امتحانات دانش آموزان به صورت غیر حضوری

مدیرکل آموزش و پرورش گلستان با اشاره به دغدغه دانش آموزان و خانواده‌های آنها برای امتحانات دانش آموزان، گفت: امتحانات نیمسال اول تحصیلی به صورت غیر حضوری در حال برگزاری است. به گزارش روابط عمومی، احسان گوهری راد اظهار کرد: بر اساس تصمیم ستاد ملی مقابله با کرونا، آموزش‌های حضوری را در شهرهای با وضعیت قرمز، نارنجی و زرد نخواهیم داشت و در این وضعیت‌ها، آموزش‌ها از طریق شبکه شاد، شبکه‌های صدا و سیما و درس‌نامه‌ها دنبال می‌شود. وی با اشاره به مشکل دسترسی دانش آموزان در برخی از روستاها به اینترنت و شبکه شاد، گفت: برای حل این مشکل با مجوزی که از ستاد استانی مقابله با کرونا اخذ شد، با تأیید بهداشت و مخابرات کلاس‌ها در برخی از روستاها که مشکل اینترنت دارند، به صورت حضوری برگزار می‌شود. مدیرکل آموزش و پرورش گلستان بیان کرد: امیدواریم از هفته‌های آینده با بهبود وضعیت و تبدیل شدن شهرها به وضعیت سفید، کلاس‌ها را در سایر نقاط نیز به صورت حضوری داشته باشیم. گوهری راد با اشاره به امتحانات پایانی نیمسال اول تحصیلی، گفت: امتحانات دانش آموزان به صورت غیر حضوری در حال برگزاری است. البته در مناطقی که امکان دانش آموزان امکان آموزش غیر حضوری را ندارند، معلمان با توجه به سابقه تحصیلی دانش آموزان در زمان آموزش حضوری، نمرات را خواهند داد. در مجموع خانواده‌ها نگرانی از بابت نمرات نیمسال اول تحصیلی نداشته باشند و تمام تلاشمان را می‌کنیم تا مشکلی از این بابت برای دانش آموزان ایجاد نشود.

ساخت و ایجاد بندر اجتناب ناپذیر و مقرون به صرفه است

ستاندار گلستان با اشاره به ظرفیت‌ها و توانمندی‌های استان در حوزه‌های مختلف اظهار کرد: گلستان ظرفیت‌های زیادی در زمینه واردات و صادرات دارد و به همین دلیل ساخت و ایجاد بندر در این استان اجتناب ناپذیر و در عین حال مقرون به صرفه است. به گزارش روابط عمومی استانداری گلستان، هادی حق شناس در جلسه وینار بار استادمیرعامل سازمان بندر و دریانوردی تصریح کرد: سرانه مصرف چوب در اروپا یک متر مکعب، در دنیا ۴ دهم متر مکعب و در ایران ۲ دهم متر مکعب است که بخشی از آن در داخل کشور تولید می‌شود و بخشی عمده از آن بواسطه بندر وارد می‌شود اما در شمال کشور تنها راه واردات

چوب گلستان است. وی افزود: بر اساس موافقت رییس جمهوری و هیات دولت، کمیسیون کشاورزی مجلس و موافقت وزرای راه و شهرسازی، جهاد کشاورزی و صمت این واردات در شمال کشور باید از طریق گلستان صورت گیرد. استاندار گلستان یادآور شد: برآورد صورت گرفته جهت ساخت یک بندر در گلستان ۱۳۰۰ میلیارد تومان است که از این میزان بیش از ۶۰۰ میلیارد آن صرف راه دسترسی خواهد شد که استان آن را تامین می‌کند. ۱۳۰ میلیارد تومان هزینه ایجاد پس کرانه است که بخش خصوصی آن را ایجاد می‌کند و همچنین هزینه‌های آب، برق، اسکله و هر هزینه دیگری را استان تقبل می‌کند و حتی

بخش خصوصی آمادگی ایجاد اسکله را نیز دارد. حق شناس ادامه داد: تقاضای ما از سازمان بندر صدور مجوز احداث بندر و ایجاد موج شکن است چرا که ساخت بندر برای گلستان موضوعی حیاتی و پراهمیت است. وی با بیان اینکه تنها ظرفیت و کارایی این بندر چوب نخواهد بود، خاطر نشان کرد: گلستان دومین تولیدکننده مرغ کشور است و بیش از ۵۰۰ هزار تن دان از طریق بندر جنوب و یا دیگر بندر شمال وارد می‌کند که می‌تواند از طریق بندری در استان صورت گیرد و همچنین سیمان تولیدی استان از بندر امیرآباد صادر می‌شود که آن نیز می‌تواند از طریق بندری در استان صورت پذیرد.

مشاغل خانگی ۷ هزار فرصت شغلی ایجاد کرد

در حرکت چرخ اقتصادی گلستان گفت: افزون بر ۸۰ درصد متقاضیان دریافت مجوز مشاغل خانگی استان زنان هستند. وی با اشاره به پرداخت ۳ میلیارد و ۹۳۷ میلیون ریال تسهیلات مشاغل خانگی از ابتدای سال تاکنون در گلستان گفت: در صدور مجوز این مشاغل گرگان با ۶۴ مجوز اول و بندر ترکمن با ۸ مجوز در رده آخر شهرستانهای استان قرار دارد. بی‌باک گفت: مشاغل خانگی شامل ۳۳۲ رشته از جمله گروه‌های صنایع دستی، فرش دستباف و رشته‌های مرتبط، امور تولیدات دامی، شیلات، صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی، عشایری، امور تولیدات گیاهی و فعالیت‌های فرهنگی و هنری است که خیاطی، قالی‌بافی و رودوزی سنتی دارای بیشترین تقاضا در گلستان هستند.

شاغلان خانگی را در فرآیند تولید و ارایه خدمات، آموزش، تهیه و توزیع مواد اولیه و ابزار کار مشاوره، طراحی، نوآوری، پشتیبان شامل اشخاص حقیقی یا حقوقی است که مسوولیت حمایت شماری از

هر یک از مشاغل خانگی می‌توانند از حمایت تامین مواد اولیه تا عرضه و فروش از پشتیبان استفاده کنند. مشاغل پشتیبان شامل اشخاص حقیقی یا حقوقی است که مسوولیت حمایت شماری از

مدیر توسعه کارآفرینی و اشتغال اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی گلستان گفت: طی هفت سال اخیر و با صدور مجوز مشاغل خانگی، ۷ هزار و ۶۰۷ فرصت شغلی در این استان ایجاد شد. به گزارش روابط عمومی، موسی بی‌باک اظهار داشت: برای راه‌اندازی این تعداد مشاغل خانگی در استان گلستان بیش از ۸۷۸ میلیارد ریال تسهیلات به متقاضیان پرداخت شد. وی با اشاره به صدور ۴۶۴ مجوز مشاغل خانگی در سال جاری گفت: از این تعداد ۴۳۳ مجوز مربوط به مشاغل خانگی مستقل و ۳۱ مجوز برای مشاغل خانگی پشتیبان بود. عرضه و بازاریابی تولیدات از جمله دغدغه‌های مشاغل خانگی به شمار می‌رود که دولت برای این منظور راهکار استفاده از پشتیبان را اعمال کرده است به طوری که

سد نگارستان منبع مهم ذخیره آب برای کشاورزان

سرپرست اداره منابع آب علی آباد کتول گفت: وجود سد نگارستان (کبودال) و شبکه آبرسانی آن یک نعمت بزرگ جهت ذخیره آب در فصل غیر زراعی و توزیع به هنگام آن برای کشاورزان بصورت عادلانه است. وی افزود: سعی بنده و تمامی همکاران ما در اداره منابع آب شهرستان و مسئولان سد بر تحقق این امر مهم خواهد بود و در این مسیر از تمام ظرفیت فربه‌خنگان استان و شهرستان و کشاورزان زحمتکش علی آباد کتول به صورت ویژه استفاده خواهیم نمود

اظهار داشت: ۲۵۷ هزار و ۸۲۵ نفر از جمعیت این شهرستان با سن بالای ۱۵ سال واجد شرایط دریافت کارت ملی هوشمند هستند. وی بیان کرد:

۹۳ درصد مردم گنبد کاووس کارت ملی هوشمند دارند

رییس اداره ثبت احوال گنبد کاووس گفت: تاکنون ۹۳ درصد از جمعیت این شهرستان معادل ۲۳۹ هزار و ۵۲۸ نفر کارت ملی هوشمند و یا رسید معتبر برای انجام فعالیت‌های اداری دریافت کردند. به گزارش روابط عمومی، جلیل‌گلدی امانزاده در جلسه شورای ثبت وقایع حیاتی گنبد کاووس

آگهی اختصاصی موضوع ماده ۳- قانون و ماده ۱۳ آئین نامه قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی

برابر رای ۱۳۹۹۶۰۳۱۲۰۰۸۰۲۱۹۸ مورخ ۱۳۹۹/۰۶/۲۶ هیئت قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمان‌های فاقد سند رسمی مستقر در اداره ثبت اسناد و املاک شهرستان آق قلا، تصرفات مالکانه و بلاعارض کلاسه ۱۳۹۸۱۱۴۴۱۲۰۰۸۰۰۰۳۳ متقاضی آقای عبدالمجید دلپچه فرزند عثمان به شماره شناسنامه ۴۹۷۰۲۱۵۰۶۵ کد ملی ۴۹۷۰۲۱۵۰۶۵ صادره از آق قلا در شش‌دانگ یک قطعه با بنای احداثی بمساحت ۴۹۵/۳۰ مترمربع مفروز و مجزا شده از پلاک ۳- اصلی واقع در اراضی کسلخه بخش ۷ حوزه ثبتی آق قلا از سهمی اصلاحات ارضی محرز گردیده است. لذا مشخصات

استان گلستان، مسئول سد نگارستان و نماینده کشاورزان شبکه آبرسانی سد برگزار شد. در این نشست سوخته سرایی سرپرست اداره منابع آب علی آباد کتول گفت: وجود سد نگارستان و شبکه آبرسانی آن یک نعمت بزرگ برای مردم شریف علی آباد کتول جهت ذخیره آب در فصول غیر زراعی و توزیع به هنگام آن برای کشاورزان بصورت عادلانه است. وی افزود: سعی بنده و تمامی همکاران ما در اداره منابع آب شهرستان و مسئولان سد بر تحقق این امر مهم خواهد بود و در این مسیر از تمام ظرفیت فربه‌خنگان استان و شهرستان و کشاورزان زحمتکش علی آباد کتول به صورت ویژه استفاده خواهیم نمود

متقاضی و ملک مورد تقاضا به منظور اطلاع در دو نوبت به فاصله ۱۵ روز آگهی می‌شود در صورتی که اشخاص نسبت به صدور سند مالکیت متقاضی اعتراضی داشته باشند می‌توانند از تاریخ انتشار اولین آگهی بمدت دو ماه اعتراض خود را به اداره ثبت اسناد و املاک شهرستان آق قلا تسلیم و پس از اخذ رسید ظرف مدت یکماه از تاریخ تسلیم اعتراض دادخواست خود را به مراجع ذیصلاح قضایی تقدیم نمایند. بدیهی است در صورت انقضای مدت مذکور و عدم وصول اعتراض طبق مقررات سند مالکیت بنام متقاضی صادر خواهد شد.

تاریخ انتشار نوبت اول: روز سه شنبه مورخ ۹۹/۱۰/۰۹

تاریخ انتشار نوبت دوم: روز چهارشنبه مورخ ۹۹/۱۰/۲۴

محمد فندر سکی - مدیر واحد ثبتی حوزه ثبت ملک آق قلام الف ۵۸۹۵

آگهی‌های ثبتی

در تکاپوی راه سوم

■ دکتر سیدعلی میرموسوی

پروژه فکری مرحوم استاد دکتر فیرحی که در مجموع آثار وی بازتاب یافته است، را به اختصار می توان گونه ای نوآندیشی دینی دانست که نظریه پردازی درباره دولت و ارائه تفسیری دموکراتیک از دین با بهره بردن از امکانات فقه در کانون آن قرار دارد. او

در این پروژه کوششی بسیار ارزشمند و شایسته تقدیر در نقادی سنت فقهی موجود و ارائه تفسیری سازگار با ارزش های جهان جدید از فقه، به انجام رساند. فهم و بررسی این پروژه نیازمند مقدمه ای کوتاه در ارتباط با زمینه ها، مبانی و پیش فرض های آن است.

همگام با رشد جریان های اسلام گرا در جهان اسلام و کشورهای عربی، در ایران نیز در پی ناکامی گفتن مشروطه و در واکنش به گفتن تجدید آمرانه، اسلام سیاسی ظهور یافت. این گفتن در مرحله نخست، همچون یک ایدئولوژی انقلابی با تأکید بر ظرفیت های مقاومت در اندیشه شیعی، توانست الگویی برای مبارزه با استبداد ارائه کند. با پیروزی انقلاب اسلامی، اسلام سیاسی به ایدئولوژی قدرت تغییر شکل یافت و ارائه طرحی برای حکومت و اداره جامعه بر اساس اسلام در دستور کار قرار گرفت. اقتضای ها و الزامات ساختار اقتدار گرایانه قدرت به تقویت عناصر اقتدار گرایانه در تفسیر آموزه های سیاسی دینی منجر شد و اقتدار گرای دینی را در پی داشت. با توجه به جایگاه برتر فقه در بین علوم عملی اسلامی، اقتدار گرای دینی از آن مایه گرفت و کوشید خود را به عنوان تنها مدل نظام سیاسی مطلوب در فقه معرفی کند.

در واکنش به این دیدگاه دو رویکرد در بین روشنفکران و نوآندیشان طرح شد. رویکرد نخست پیوند میان فقه و الگوی اقتدار گرایانه رانفی می کند و با تأکید بر ظرفیت ها و توانایی های فقه برای تعامل با تجدید، می کوشد تفسیری دموکراتیک از آن ارائه کند. رویکرد دوم با تأکید بر محدودیت ها و تنگناهای فقه، نگرش فقهی را برای پاسخ گوی نیازهای زندگی کنونی نمی داند و راه حل را در فرارفتن از افق فقه و بهره مندی از عقلانیت و دانش های جدید به ویژه علوم انسانی و اجتماعی جستجو می کند. پروژه دکتر فیرحی در چارچوب رویکرد نخست امکان طرح می یابد و بر چند پیش فرض با مقدمه استوار است:

۱. تجدید صورت های گوناگونی دارد و آنچه در اروپای غربی محقق شد تنها یک صورت از آن است.
۲. گذار به تجدید در چارچوب شرایط تاریخی و فکری هر جامعه ای و از درون سنت های موجود در آن رخ می دهد.
۳. این گذار از یک سو نیازمند بهره مندی از امکانات درون سنت و از سوی دیگر نیازمند نقادی آن بر اساس پرسش های نو و تازه است.

۴. با توجه به جایگاه فقه در سنت اندیشه اسلامی، بهره بردن از امکانات فقه به همراه نقادی سنت فقهی در پرتو پرسش های نو و نیازهای جدید گامی لازم و ضروری در گذار به تجدید است. استاد فیرحی بر اساس این رویکرد کوشید با نگاهی درون فقهی و نقادانه، از امکانات فقه در راستای ارائه الگویی از حکومت که پاسخ گوی نیازها و مسائل دوران کنونی باشد بهره برد و برداشتی سازگار با اقتضات و الزامات دولت مدرن ارائه کند. او این پروژه را در چند مرحله پی گرفت: در مرحله نخست او با بهره بردن از روش فوکویی کوشید تا پیوند دانش سیاسی مسلمانان با ساختار و روابط قدرت را نشان دهد و وجوه اقتدار گرایانه سنت را به عنوان بازتابی از روابط قدرت در موقعیت خاص تاریخی گذشته تبیین کند. در مرحله بعد با نگاهی به تاریخ تحول دولت در اسلام، چگونگی شکل گیری دولت مدنی پیامبر و تحول تدریجی آن به نظام های استبدادی بررسی کرد. او بر نقش قرار داد و رضایت عمومی در تأسیس دولت مدینه تأکید می کرد و دوری از آن را انحراف از سنت پیامبر می دانست. او همچنین سیر شکل گیری و تحول نظریه های شیعی و اهل سنت درباره نظام سیاسی را تا دوران معاصر مورد بررسی قرار داد. در ادامه او با توجه به چالش های اندیشه سیاسی در دوره معاصر، به بررسی چگونگی عرضه پرسش های جدید سیاسی به فقه و پیدایش گرایش ها و رویکردهای متفاوت پرداخت. او با توجه به تلازم حق و تکلیف در سیاست جدید و تقدم حق بر تکلیف، کوشید در سنت فقهی نیز مبنایی برای طرح چنین دیدگاهی بیابد و برای آن نظریه پردازی کند. در این راستا او منازعات فقه سیاسی در عصر مشروطه مورد بررسی قرار داد و با تأکید بر رویکرد اجتهادی فقهی مشروطه خوا، به احیای اندیشه نائینی و زمینه سازی برای نائینی گرای جدید روی آورد. در نهایت با تحلیل نظریه های مطرح شده در مورد حاکمیت در عصر جمهوری اسلامی کوشید تا بین فقه و دموکراسی پیوند برقرار کند. در این راستا چگونگی توجیه نهادهای دموکراسی مدرن همچون تحزب بر پایه رویکرد فقهی را مورد توجه قرار داد. دکتر فیرحی زندگانی کوتاه اما پر بار علمی خود را صرف کاوش "راه سوم" در بین جریان های اسلام گرا و تجدید گرا کرد و در این راه گام های بسیاری برداشت. روحش شاد و یادش زنده باد!

ویژه چهلمین
روز فقدان
استاد

داوود فیرحی

۱۳۹۹ - ۱۳۴۳

کوشش

فیرحی در طول سالها ممارست و تلاش فکری در حوزه سنت و پژوهش در دنیای جدید به حکمرانی مبتنی بر قراردادی که مورد توافق همه شهروندان باشد رسیده بود و معتقد بود، قرارداد می تواند منجر به حکمرانی مورد تأیید شرع و عرف شود و در نهایت قانونی که مورد توافق همگان باشد رادر این مسیر راهگشا میدانست. به این خاطر به نظرمی آید فیرحی در پی آن بود تا نشان دهد که قرارداد می تواند نوعی حجت شرعی برای متدینین و در همان حال نوعی الزام اجتماعی برای شهروندان مدرن باشد و به اینگونه ضمن پاسداشت شرع، ملاکی برای التزام در دنیای مدرن را به دست دهد تا دغدغه ی صد و بیست ساله جامعه ایرانی را بر طرف نماید.

(۲)

شاید تصور کنید این اندیشه ها را ممکن است دهها اندیشمند دیگر نیز نشر کرده باشند، اما چگونه است که با فقدان استاد فیرحی موجی از گفت و گو درباره ایشان به راه افتاده است، به نظر می آید دلیل آن را باید در نوع سلوک، شخصیت و فضایی دانست که در وجود فیرحی به هم آمیخته بود، قدرت فیرحی علاوه بر قدرت اندیشگی او در سلوک شخصی اش بود، آرام مثل عمیق ترین نقاط اقیانوس، نازنین مانند نوازش باد بر تن شکوفه های بهاری، همواره متبسم و مودب، محترم، بی ریا، همراه، کمک کار، پاسخگو و افتاده و دهها خلق و خوی دیگر که در وجود او جمع شده بود باعث می شد تا هر ملاقات شونده ای را به خود جذب کند، مرور خاطرات ایشان در کلاسها و نشست و برخاستها نشانگر آن است که در وجود فیرحی نوعی گرمی و روشنی بی توتو کرده بود که او را در زمره ی برگزیدگان خداوند قرار میداد، همانها که خداوند بر می گزیند تا بی ادعا و بدون چشم داشت خود را وقف انسانهای دیگر کنند، معاشرت با او روح را سیراب می کرد و هم نشینی با ایشان روان را آسایش میداد، دقیقاً بسان روحانه ای که هر رهگذری می تواند از آن سیراب شود، مانند درخت تنآوری که هر گذرنده ای می توانست در سایه سار او آسایش یابد، مهربان و بخشنده بود، مجموعه ای از خصایل نیکو که هر شهروندی در دنیای مدرن، تنها با داشتن یکی از آنها می تواند به دیگران فخر بفرشد و مدعی فضیلت باشد. فیرحی همه ی این فضایل را داشت اما هم چنان متواضع و افتاده بود. حیف، خوش درخشید و دولت مستعجل بود تصور اینکه فیرحی در هنگام رفتن تنها پنجاه و شش سال داشت وجود آدم را می سوزاند، داغ فراق فیرحی آن چنان عمیق است که تا سالها بعد از ترسیم آن نیز باید نشان آن زخم را در وجود همراهان و دوستان آن استاد فرزانه جستجو کرد، زخمی شاید کاری تر از مرگ، که نشان بخیه ی آن بر تار و پود دوستان و همراهانش تاقیامت خواهد ماند.

■ مولف کتاب دین و دولت در قرارداد اجتماعی

تبارشناسی اندیشه داوود فیرحی

میرزای نائینی عصر ما

■ احسان مکتبی

مشروطه را در ترازوی فقه سنجه می کرد، فیرحی بسان نائینی و طالقانی می کوشید نشان دهد فقه شیعه توان روز آمد شدن را دارد و می تواند پاسخگوی مشکلات جامعه باشد، به این جهت آنگونه که نائینی در تنبیه الامه می خواست نسبتی از فقه را با نسبتی از دنیای مدرن پیوند دهد و از این رهگذر بین سنت و مدرنیسم آشتی بر قرار نماید، فیرحی نیز در این مسیر گام بر میداشت.

استاد داوود فیرحی در کتابهایش (فقه و حکمرانی حزبی، فقه و سیاست و تاریخ تحول دولت و ...) مدام در پی راهی بود تا از تصادم سنت و مدرنیسم در ذهن جامعه ایرانی بکاهد، و در پی آن بود که جامعه ایرانی به گونه ای منطقی با حفظ داشته های خود به دیدار مهمانان نو آمده برود؛ توجه به ادبیات فیرحی نشانگر آن است که او در سالهای پایان زندگی کوتاهش به قرارداد در زندگی اجتماعی می اندیشید؛ دیدگاهها و اندیشه هایش در باره نوع حکمرانی پیامبر (ص) و ماهیت حکمرانی ایشان و تأکید بر اینکه پیامبر (ص) در طول زمامداری شان دهها قرارداد با قبایل مختلف منعقد کرده است، نشان می دهد که

(۱)

استاد داوود فیرحی پژوهشگر حوزه علمیه و اندیشمند علوم سیاسی بیش از چهل روز است که دنیارا واگذار کرده است، فقدان او موجی از گفتگو و بحث را در جامعه اندیشه ای ایران برانگیخت، برخی در نقد او و بسیاری در ستایش اندیشه های او بسط سخن دادند، اما فیرحی چه می گفت و چه می خواست و بدنبال کدام غایت رهسپار بود؟

بسیاری به درستی می گویند که فیرحی بدنبال نسبت سنجی فقه و دنیای مدرن بود؛ آنگونه که در "قدرت، دانش و مشروعیت" کوشیده بود تا ریشه های تأثیر گذاری قدرت بر نص و سنت را واکاوی نماید و نشان دهد چگونه قدرت می تواند بر منابع تأثیر بگذارد، فیرحی در قدرت، دانش و مشروعیت بدنبال آن بود که میزان تأثیر شمشیر یا به تعبیر امروزی قدرت و عوامل دیگر را بر دانش واکاوی نماید، او سپس کوشید این تجربه را به دنیای معاصر تسری دهد، به این خاطر بنیان پژوهش های خود در انقلاب مشروطه را بر شناخت دقیق عناصر تولید دانش و قدرت گذاشت، علت آن نیز آشکار بود زیرا مشروطه از دوره های درس آموز تاریخی ملت ایران است که می تواند درسهای بسیاری برای جامعه ی ایرانی داشته باشد، اما با این همه، هم چنان زوایای بسیاری از آن پنهان مانده است. فیرحی کوشید، با مطالعه دقیق تاریخ معاصر و کنکاش پیرامون اصطلاحات نو آمده راهی در این میانه بگشاید، به این خاطر به شرح تنبیه الامه میرزا حسین نائینی همت گماشت پیش از او آیه اله محمود طالقانی نیز شرح مختصری بر این کتاب با عنوان حکومت در اسلام نوشته بود، داوود فیرحی پس سالها با بازگشت به نائینی کوشید نشان دهد اسلام به مثابه آیینی می تواند با حذف و اصلاح خوانش های غیر حقوق بشری و با تأکید بر خردمندی انسان، بسان درختی پر شکوه ریشه در سنت داشته باشد و در همان حال شاخ و برگ هایش در هوای مدرنیته رشد و نمو کند. بنابر این در شناخت ریشه های فکری فیرحی باید او را استمرار مراجع نجف در عصر مشروطه، ادامه محقق ارجمند میرزا حسین نائینی و آیه اله سید محمود طالقانی در دوران معاصر نامید.

او بسان اسلاف خود می کوشید نسبتی از مفاهیم مدرن را با لایه هایی از فقه شیعه پیوند بزند، فیرحی می اندیشید که تجربه های فقهی و دینی ما دارای این ظرفیت هست که مفاهیم مدرن را در خود بازنمایی نماید و بر اساس شناختی که از جامعه ایرانی داشت گمان می کرد چنانچه این نسبت به درستی تبیین شود، میتوان امیدوار بود که جامعه ایرانی در تلاقی سنت و مدرنیسم با حفظ لایه هایی از سنت به دیدار مدرنیسم برود و باور داشت با نگهداری هویت های دینی و فرهنگی جامعه ایرانی آینده روشتری را در برخورد با مدرنیسم خواهد داشت. به همین خاطر مفاهیمی مانند مساوات، آزادی، استبداد و حکومت

دکتر محمود شفیع - مرحوم محمد حسن لطفی تبریزی در مقدمه ترجمه بسیار ارزشمند خود از کتاب پایدیا، نوشته ورنر یگر، افلاطون شناس پرواوزه نیمه اول قرن بیستم که کتاب سه جلدی پایدیا را در معرفی فرهنگ و ادب یونان باستان به رشته تحریر درآورده و به همین جهت دو سوم کتاب (جلد دوم و سوم) را به شرح اندیشه افلاطون اختصاص داده است، فلسفه افلاطون را دریای بی کرائی می داند که جویبارهای گوناگون در آن به هم پیوسته اند و به فلسفه او غنا، رنگارنگی و گوناگونی بخشیده اند. رود فلسفه، رود خروشان شعر و رودهای دیگر، هر کدام با شاخه های فراوان، از آن جمله اند. او به درستی اذعان نموده است که شناخت فلسفه افلاطون بدون شناختی دقیق از نظام های فلسفی پیشینیان و اندیشه های شاعران و نثر نویسندگان پیش از او سخت و حتی ناممکن است؛ زیرا افلاطون در حال فعالیت فلسفی همه اندیشه های پیشینیان و معاصران خویش را، به نحوی جذب کرده و برای پروراندن افکار و معانی تازه بکار گرفته است و به آنها صورتی دیگر بخشیده و با استفاده از آنها اندیشه هایی نو پدید آورده و به افکاری بسیار برتر از معانی آنها دست یافته است. خلاصه اینکه جویبارها و رودهای متعدد از منابع گوناگون جاری شده اند و در دریای آگاهی فراگیر افلاطون بهم پیوسته اند.

با استفاده استعاره ارزشمند جویبارها و دریا در یادداشت به معرفی کوتاه از رودهایی خروشان می پردازم که در طی ده ها سال تحصیل، تحقیق، تدریس، تامل، گفتگوهای تفهیمی و انتقادی فراوان در حوزه عمومی، و سفرهای گوناگون علمی-تحقیقی در داخل و خارج، نشست و برخاست های جستجوگرانه و کنجکاوانه مداوم با اهل علم و فضیلت، خصوصاً اقامت طولانی مدت در دو شهر کانونی علم و دانش حوزوی و دانشگاهی ایران، قم و تهران، به دریای آگاهی استاد فقید سرریز شدند و در آنجا بعد از تبدیل شدن به آب دریایی بس گوارا، رودهای جدیدی از وجود آن استاد فرزانه فوران نمودند و برکات خود را در سطح نظر و عمل بر دشت و دمن این مرز و بوم ارزانی داشتند.

۱- احاطه کامل بر اندیشه سیاسی یونان باستان: استاد حکیم، سالهای طولانی اندیشه سیاسی یونان باستان را با همه پیچیدگی ها و گسترده گی به نیکی در نزد بهترین استادان در دانشگاه تهران فرا گرفته بود. او بر اندیشه سیاسی حکمای سبعم دوره پیشا سقراط، فلسفه سیاسی سه فیلسوف پر آوزه یونان یعنی سقراط، افلاطون و ارسطو، افکار سیاسی مکاتب چهارگانه رواقی، کلبی، شکلی و اپیکوری، که بعد از سقوط دولت شهرهای یونان جای فیلسوفان گذشته را گرفتند، همچنین فلسفه نوافلاطونی، تسلط کامل داشت. دکتر معینی علمداری، از همکاران استاد در دانشگاه تهران، بیان نموده اند که استاد فقید در تقابل بینشناوری طبلی ارسطو و نخبه گرای افلاطون، به اولی گرایش داشتند و از دومی انتقاد می نمودند؛ چرا که اندیشه ذات-گرایانه افلاطون، زمینه ای برای کثرت گرایی باقی نمی گذاشت.

۲- **تخصص در اندیشه سیاسی قرون وسطی**: استاد فرزانه در ادامه تحصیلات دانشگاهی به طور کامل با اندیشه سیاسی رایج در قرون وسطی که در غیاب چند صد ساله تاملات فلسفی، متالها و متکلمان مسیحی میدان دار اندیشه سیاسی گشته بودند، آشنا شده بود. او بر بر اندیشه دو فیلسوف و متاله پر آوازه مسیحی این دوران یعنی آگوستین قدیس و توماس آکویناس ایتالیایی کاملاً احاطه داشتند. استاد فقید در مواجهه با هر اندیشه ای آن اندازه به فهم و تامل اهتمام داشت تا نه تنها بر تمام زوایای پیدا و پنهان آن سیطره یابد، که بالاتر بتواند دست به انتخاب، گزینش، ترجیح یا تنقید بزند. از این جهت، به زعم دکتر معینی علمداری، وقتی او بین اندیشه متصالبانه قرون وسطی و مطلع اندیشه مدرن، که با ماکیاولی به منصفه ظهور رسیده بود، به مقایسه می پرداخت، به اندیشه سیاسی جدید وقع بیشتری می نهاد؛ چرا که درون آن آزادی و فضیلت باهم پیوند می یافتند و زمینه گذار به تاسیس اخلاق شهروندی را تسهیل می نمودند.

۳- **تسلط کامل بر اندیشه سیاسی عصر جدید مغرب زمین**: تاملات ماکیاولی در نوشته های قرون وسطی و یونان باستان، بر اساس نیازهای سیاسی زمانه خود، که به کلی نگاه اخلاق مدار مسلط دیرین بر علم سیاست را برهم زد و عقلانیت دیگری در عرصه سیاسی را کشف نمود، نقطه گسست اندیشه سیاسی قدیم و جدید شناخته شده است. بعد از این تاریخ که پوزیتویسم جای روش های فلسفی کل گرایانه قدیم را در عرصه دانش های سیاسی می گیرد، اندیشه های سیاسی به تدریج پارادیم جدیدی از دانش سیاسی را جایگزین پارادیم قدیم می سازد و گستره دانش سیاسی از جهت چندی و چگونگی بسی فراخ تر از گذشته می گردد. فیلسوفان سیاسی جدید با طرح نظریه قراردادی بودن دولت و جامعه و گذار از نظریه طبیعی ای الهی بودن آن دو، زمینه را برای تحقیقات تجربی در راستای ارتقای زندگی سیاسی از ابعاد گوناگون مهیا می سازند. به هر ترتیب، ده ها فیلسوف سیاسی طی چندین قرن ادبیات عظیمی در حیطه علم سیاست به وجود می آورند که احاطه بر این میراث عظیم کار آسانی نیست. بی تردید استاد مسلم علوم سیاسی، دکتر فیرحی، در بالاترین حد از فهم و درک با این میراث عظیم انس و الفت یافته بود و این مجموعه بزرگ از معارف سیاسی جدید نه تنها به گنجینه معارف او بسی افزوده بود، که ذهن دستگامه مداور را نیز توانمندی فوق العاده ای بخشیده بود. دکتر سالی های دهه هفتاد که با دانشگاه باقر العلوم (ع) در قم همکاری داشتند، اندیشه سیاسی این دوره را تدریس می کردند.

۴- **چیره دستی در فهم اندیشه سیاسی قرن بیستم**: به تعبیر توماس مک کارتی، شارح بزرگ کاخ عظیم علم و دانش هابرماس، قرن بیستم احیای سوژه در شرایط تاریخی جدید بود که به دو شکل پوزیتویسم منطقی و پدیدار شناسی اتفاق افتاد. مک کارتی با طرح چرخه سوژه مردمگی و احیای سوژه در تاریخ اندیشه سیاسی غرب، دوره هایی از آن را شناسایی کرده و قرن نوزدهم را با سلطه تاریخ گرایی هگلی و ماده-گرایی مارکسیستی، تفوق ناخودگناه بر خودآگاه در بحث های روانشناسی و طرح نیهیلیسم نیچه ای، مقطعی از سوژه مردمگی در تاریخ اندیشه مغرب زمین مورد شناسایی قرار می دهد که اندیشه های اساسی قرن بیستم با دو مکتب پیش گفته در صدد خروج از چنین بحران فکری شکل گرفتند. با این حال، مک کارتی اذعان نموده است که در همین قرن بیستم مدل احیای سوژه به شدت مورد نقد قرار گرفت و دوره جدیدی شکل گرفت که از آن به عصر مابعد هایدگری و مابعدریگنشتاینی نام می برد. در فضای جدید تفکرات پست مدرنیستی غلبه یافت و رهیافت فلسفی مدرن به سستی گرایید و گفتمان های متزلزل، سیال و دائم متغیر جای تفکر فلسفی حقیقت یابانه را به صورت مقطعی در ساحت مشخصی، گرفت. در این مرحله اندیشمندان پست مدرنی چون دریدا، رورتی و فوکو در مقابل فکر فلسفی مدرن، هر گونه اصالت-گرایی را دوری از واقعیت های ناپایدار زندگی در وجه اجتماعی سیال در نظر گرفتند. نکته اساسی این است که فضای پست مدرن تاکنون نتوانسته به گفتمانی مسلط تبدیل گردد و به تدریج نگره ای پست سکولاریستی تلاش کرده است از دستاوردهای تجدد در باب احیای سوژه به شکل انتقادی دفاع نماید. پست سکولارهایی چون هابرماس، چارلز تیلور و کازانووانو استند اصالت گرایی در اندیشیدن برای ارتباط یافتن با حقیقت را

جویبارهای جاری

بر دریای آگاهی

دوباره به گونه پیچیده ای به اثبات رسانند و تاکنون تلاش کرده اند از سوژه مردمگی پست مدرنیستی بپرهیزند و در همه عرصه ها از جمله سیاست از معرفت های معتبر به شکل تاریخی-اجتماعی جانبداری کنند.

احاطه بر این تحولات عظیم در عرصه اندیشه ورزی و اصطیاد بهترین تهرای نهفته در هر یک از مکاتب فکری این دوره بس عظیم و پیچیده، کار بزرگی بود که استاد از دست رفته ما به زبانتین شکل ممکن از آن بر آمده بود. دکتر فیرحی با مباحث پدیدار شناسی، هرمنوتیک با گرایش درونی گوناگون، پست مدرنیسم و به طور مشخص نوشته های میشل فوکو، پست سکولاریسم، جماعت گرایی و دیگر نحله های این دوره تسلط داشتند. در طرح اندیشه پست مدرنیستی میشل فوکو در سطح ایران جزء اولین ها حساب می شدند.

در پژوهش های خود، به صورتی آگاهانه، انتقادی و گزینشی، در راستای منظومه فکری خود استفاده می کرد. در واقع، او هیچ دانشی را برای صرف دانش بودنش فرامی گرفت؛ بلکه آن همه را برای بکارگیری عملی می آموخت و او در این شیوه فوق العاده موفق ظاهر شده بود. با خواندن اثر ماندگار استاد با عنوان: "قدرت، دانش و مشروعیت" متوجه می شوم که او چگونه از دستاوردهای گوناگون فکری قرن بیستم در بازفهمی اندیشه سیاسی رایج در تاریخ دوره میانه اسلامی، با ترکیبی شگرف میان قطعات مختلف اندیشه ای و بازآفرینی آنها در منظومه ای جدید، با هنرمندی تمام، بهره برده است. استاد بلند مرتبه، فهم اندیشه سیاسی مسلمانان را نه تنها از طریق تاملات عمیق در متون درجه اول هر دوره و پیش زمینه های تاریخی-اجتماعی مربوط به آن متون، که در پس زمینه ذهنی بسیار غنی، برآمده از آخرین دانش های سیاسی جدید، به سرانجام می رساند. در سایه این چیره گی بود که به تعبیر همکار ارجمندش، دکتر معینی علمداری، استاد در رو آوردن به بحث شورا در ادبیات اسلامی و چگونگی فهم و تبیین این آموزه ارزشمند سیاسی الهیاتی، به پس زمینه فکری جماعت گرایی رایج در نیمه دوم قرن بیستم، بسیار تکیه می نمود.

۵- **مطالعه و تاملات اساسی در تاریخ اندیشه سیاسی صدر اسلام**: علاوه بر آموزه های سیاسی مندرج در قرآن و روایات، تجربه نبوی و علوی در برپایی حکومت مدنی و شکستین سویه های غیرانسانی سیاست رسوب یافته از نظام قبیله ای قبل از اسلام، که به گونه ای بعد از اسلام نیز از فردی رحلت رسول گرامی اسلام (ص) تداوم یافت، سرمایه بی پایانی است که مسلمانان در هر دوره ای این فرصت را دارند بدان برگردند و با بازآفرینی آن تجربه های ماندگار در شرایط جدید تاریخی، سعادت دنیوی خود را تضمین نمایند. معنویت و مدنیت که دو گوهر گران بهای میراث رسول گرامی اسلام (ص) و علی (ع) برای مسلمانان در وجه زندگی اجتماعی به شمار می روند، نه تنها جدا کننده سیاست دینی از سیاست غیردینی-اند، الگوی پیشرفت و توسعه دنیوی را نیز پیش پای آنان قرار می دهند.

بخش بزرگی از نوشته ها، سخنرانی ها، مقالات و دیگر پژوهش های استاد گرانقدر به احیای این میراث عظیم اختصاص یافته است. استاد ما در این راه جهد بلیغی بکار گرفت و نشان داد که هیچ گاه نمی توان سنت اقتدار گرای مسلمانان را همسان و مترادف نص دانست و امر تاریخی را یکسره به پای نصوص دینی نوشت. او به درستی دریافته بود که مطالعه و تحلیل دقیق تاریخ سیاسی صدر اسلام با محوریت تجربه سیاسی پیامبر گرامی اسلام (ص) دموکراسی مورد حمایت آموزه های دینی را به بهترین شکل ممکن اثبات خواهد نمود. بر این اساس، یکی از آخرین کارهای پژوهشی او به بررسی سنت قرارداد نبوی در تاسیس و تداوم جامعه و حکومت مدنی اختصاص یافت. او قبل از آنکه به این بخش از تحقیقات بسیار پر بار و ارزشمندش پایان دهد، چشم از جهان فرو بست و یکی از مهمترین حوزه های پژوهشی ناتمام ماند. البته تعدادی از شاگردان استاد زیر نظر او بخشی از کارهای مقدماتی را انجام می دادند. که اگر لطف حق یاری دهد شاید به کمک آثار مکتوب باقی ماده از استاد فقید، دست یاران با وفایش بتوانند این کار ماندگار را به سرانجام نیکی برسانند.

۶- **پژوهش بنیادین در باره اقتدار گرایی نهاده شده در دوره اسلام میانه**: این حقیقت تلخ را نمی توان انکار نمود که مهم ترین آموزه های رهایی بخش دین به تدریج از تجربه زندگی سیاسی جهان اسلام کنار نهاده شدند و اقتدار گرایی شومی سراسر تاریخ و جامعه مسلمانان را فرا گرفت. آموزه هایی چون بیعت و شورا امر به معروف و نهی از منکر، نفی سبیل متقابل یا همان پرهیز از سلطه گری کافر بر مسلمان یا مسلمان بر کافر صالح طلب، ولایت همگانی، تعاون در نیکی و پرهیز گاری و عدم تعاون در بزه و ستم-کاری، نگاه امانتی به بیت المال و حکومت، و حقوق متقابل زمام دار و فرمان بردار، به فراموشی سپرده شد. روح و جسم بیعت حیات با نشاط جامعه سیاسی و اجتماعی پیامبر گرامی اسلام (ص) و علی (ع) را طراوت می بخشید؛ اما عجب این است که روح چنین آموزه ای در تاسیس حکومت های اموی و عباسی کنار نهاده شد و بیعت گرفتن با تهدید و تطمیع به رویه ای عادی تبدیل گشت. در آخرین مرحله، حتی جسم بیعت نیز مورد بی اعتنائی قرار گرفت و اقتدار گرایی به عربان ترین شکل ممکن واقعیت سیاسی تاریخ و جامعه مسلمانان را رقم زد. در بخشی از تحقیقات اولیه، اما گسترده و روش مند، استاد فرزانه، چنین بلیه ای به مساله اصلی تبدیل گشت. در واقع استاد متوجه شده بودند که عمل سیاسی اقتدار گرایانه، نظریه

های سیاسی اقتدار گرایانه ای را به همراه آورده است که رها شدن از چنگال استبداد را با امتناع های فکری دینی مواجه ساخته اند. با تفسیر اقتدار گرایانه از نص درجه اول دینی، در چنان شرایط تلخ تاریخی-اجتماعی، عمل اقتدار گرایانه توجیه شرعی پیدا می کرد. تحقیقات سترگ استاد نشان داد که سنت فکری اقتدار گرا را نباید با نص دینی یکسان تلقی کرد و تفاوت سنت و نص را نادیده گرفت. او به تصریح بیان می کند که "تصوری که در مطالعات به ذهنم آمد و شکل گرفت این دریافت بود که دیدم جهان اسلام در حوزه تفکر سیاسی در فضای سنت به شدت اقتدار گراست، یعنی سنت های ما به شدت اقتدار گراست. سپس این سوال به ذهنم آمد که آیا این اقتدار گرایی از "نصوص دینی" ما برخاسته است؟ یعنی این "متن های مقدس" ما هستند که در حوزه سیاست، اقتدار گرا هستند؟ یا اینکه نه این متنها ما نیست که اقتدار گرا شده است بلکه این "سنت" است که حتی روی "متن" فشار آورده و بخش های اقتدار گرای متن را برجسته کرده است. برداشت من این است که نصوص دینی به هیچ وجه اقتدار گرا نبودند، البته این به این معنا نیست که نشانه های اقتداری نداشته اند، بلکه فقط می خواستم توضیح دهم که نصوص دینی چون نصوص بزرگی هستند و در یک نظام دانش یک جا جمع نمی شدند، معمولاً تفکر سنتی ما آنها را اقتدار کرده است؛ یعنی "سنت" ما اقتدار گرا بوده و این سنت، به "نصوص دینی" هم رنگ اقتدار گرایی داده است. این "اقتدار گرایی سیاسی" سعی کرده است که خودش را به نص نزدیک کند و از "نص" تأیید بگیرد. این بحثی بود که در مباحث اولم به آن اشاره کرده بودم و کوشش کردم تا در حوزه دانش های سیاسی، "سنت" را از "نص" جدا کنم."

۷- **شناخت عمیق از نحله های فکری اندیشمندان عرب معاصر**: استاد فیرحی در مقطعی از مطالعات و تحقیقات گسترده خود، به طور جدی به تحلیل و بررسی اندیشمندان قدیم و جدید عرب علاقمند شدند. البته جناب استاد سال های متمدای تدریس و تدریس اندیشه سیاسی اهل سنت را در حوزه فقه سیاسی دنبال کرده بودند؛ اما در آخرین مرحله از تاملات خود در صدد فهم اندیشه سیاسی متفکران نوگرای جهان عرب برآمدند و کارهای گسترده و عمیق کسانی چون ابوزید، عبد الجباری، آرگون، رضوان سید و دیگر بزرگان این عرصه را، مورد پژوهش قرار دادند و در تحقیقات و نوشته های خود از دستاوردهای آنان بسیار الهام گرفتند. بر این اساس، استاد فقید ما اقتدار گرایی را صرفاً در صورت سیاسی رسمی جستجو نمی کرد؛ بلکه به خوبی متوجه شده بود که اولاً قدرت در معنای پست مدرنیستی، محدودیت و مقاومت، به صورت موی رگی در همه ارگان زندگی اجتماعی رسوخ می کند و تمامی مناسبات خرد و بزرگ ما با اشکال مختلف قدرت همراه است و ثانیاً، و بر اساس نکته پیشین، صورت اقتدار گرایانه قدرت منحصر به حکومت نیست و می توان نشانه های آن را در مناسبات جاری روزمره نیز مشاهده نمود. شاید بتوان مدعی شد که از این جهت اقتدار طلبی قبل از هر چیز در درون، همه اما لاقبل بخشی از ما، لانه کرده و در روابط اجتماعی شکل بیرونی پیدا می کند؛ و در نهایت از ریزترین مناسبات در درون خانواده تا بزرگترین مناسبات اجتماعی را فرا می گیرد. وقتی استاد فضای سنت را اقتداری معرفی می کند، بدین معناست که اقتدار صرفاً پدیده ای سیاسی در شکل رسمی نیست و اقتدار گرایی می تواند سراسر جهان اجتماعی ما را در قالب سنت بیوشاند.

۸- **آشنایی کامل درباره اندیشه سیاسی ایران باستان**: تاریخ معاصر ایران از زمانی شروع می شود که عناصر سازنده هویت اجتماعی ما تکمیل گشته اند. از آنجا که عناصر سازنده هویت امروز ما نه مدعی که در گذر زمان به تدریج شکل گرفته اند، آخرین عنصر سازنده هویت، آغاز تاریخ معاصر ما خواهد بود. سه عنصر ایرانیت، اسلامیت، و تجدد در گذر زمان در این سرزمین ظهور یافته و در ساختن هویت جمعی ما سهیم گشته اند. بازتاب عملی سیاسی این سه عنصر در تاسیس نظام جدید ایران امروز، در قالب نظام سه پایه جمهوری اسلامی ایران، خود را نشان می دهد. همچنین، به لحاظ نظری، امروزه برای بسیاری از متخصصان مسایل ایران مبرهن است که سه سنت سیاسی ایرانی، اسلامی و تجدد گرا در بنیاد فکر سیاسی تاریخی-اجتماعی ما حضور یافته و نهادینه گشته اند. همین تکثر عناصر مشروعیت بخش به نظام سیاسی این مساله را به جود آورده است که کدام یک از این سه عنصر اصلی و عناصر دیگر نسبت به آن فرعی تلقی می شوند.

استاد اندیشمند به درستی طی مطالعات همه جانبه در باره تاریخ و جامعه سیاسی ایران به این اطمینان دست یافته بودند که بعد از ظهور اسلام در ایران، اسلامیت محور اندیشه سیاسی را تشکیل داد و در نهایت فقه اسلامی، به عنوان مهم ترین دانش عملی مسلمانان، متکفل تولید اندیشه سیاسی گشت. با این حال، او، هوشیارانه نه سهم ایرانیت را نادیده می گرفت و نه از لزوم تجدید سنت اسلامی، که مهم

که اسلام و تشیع با مشروطه است." قانون که کلیدی ترین مفهوم نظام های دموکراتیک را تشکیل می دهد، مفهوم محوری دوران مشروطه و پیشا مشروطه را تشکیل می داد که باید و می توانست در فقه مشروطه جایگاه والایی پیدا کند. از اینرو، آخرین کار علمی استاد به بررسی و تحلیل تاریخی این مفهوم اساسی اختصاص یافته بود که خدا را شکر جلد اول به زینت طبع آراسته شد و جلد دوم آن نیز که در شرف اتمام بود، و امیدواریم شاگردان شایسته استاد بزرگ بتوانند این کار بایسته را به سرانجامی برسانند، به واقعه عظیم پر کشیدن استاد به سوی ابدیت برخورد و ناتمام ماند.

۱۰- طرح و بسط اندیشه هماهنگی دموکراسی و فقه در جمهوری اسلامی: تولد اندیشه دموکراتیک در ایران جدید بدون پادرمیانی فقیهان مشروطه خواه ممکن نبود. علامه نائینی وقتی با دو گزینه پادشاهی مطلقه و پادشاهی مشروطه مواجه شد، به ارزیابی فواید و مضرات هر کدام پرداخت و در نهایت به این نتیجه رسید که پادشاهی مطلقه سه مفسده دارد؛ در مقابل، پادشاهی مشروطه حداکثر در بردارند یک مفسده است. در چنین شرایطی نائینی که، مانند اغلب فقیها پیش از خود، هر حکومت غیرمعصوم در دوره غیبت را نامشروع می دانست، به دولت مشروطه از ناحیه شریعت مشرووعیت نسبی داد و برای آن استدلال نمود. بنابراین، می توان اهمیت کار نائینی را نسبت به الهیات سیاسی رایج پیش از خود در دو چیز دانست: اول اینکه نائینی، برخلاف گذشتگان، موضوع تاملات خود را به جای حاکم شرع، دولت مشروطه قرار داد. فقیهان گذشته از آنجا که اساس دولت در دوره غیبت را نامشروع می دانستند، اغلب درباره حاکم شرع و حیطه اختیارات شرعی او در وضعیت فقدان دولت مشروع از منظر دینی سخن می گفتند. دومین نقطه عزیمت جدید در کار نائینی این بود که توانست برای اولین فراتر از فرد برای نهاد دولت مشرووعیت دینی نسبی دست وپا کند. مشرووعیت دینی نسبی برای دولت در شرایطی که قبل از آن زمان، مردم مسلمان ایران دولت را در مقابل ملت امری ضددینی تلقی می کردند و زندگی سیاسی مشروع را عملی نمی دانستند و در شرایط بی دولتی زمینه ای برای توسعه و پیشرفت همه جانبه باقی نمی گذاشتند، دستاورد کمی نبود و در برداشتن بعضی از امتناع های ذهنی ترقی و پیشرفت گام بزرگی تلقی می شد.

با این حال، به همه تلاش های سترگی که نائینی و بعضی از فقیهان مشروطه خواه انجام دادند، هنوز تصویری از امکان تاسیس دولت، به مثابه سازمان و نهاد سیاسی، که از منظر دینی مشرووعیت کامل کسب کند، در دوره غیبت در ذهن مردم مسلمان ایران، مانند نخبگان مذهبی، شکل نگرفته بود. تنها در شرایط تاریخی جدید انقلابی حاکم بر فضای سیاسی ایران در سه چهار دهه قبل از پیروزی انقلاب اسلامی بود که امام خمینی به مثابه فقیهی زمان شناس و برخوردار از نبوغ فوق العاده موفق شدند برای اولین بار در تاریخ فقه شیعه اسقاط یک رژیم سیاسی استبدادی و تاسیس یک دولت دینی را از منظر دینی توجیه نمایند. مشرووعیت تمام عیاری را در این زمینه مطرح سازند. از منظر تفکر مدرن نظام های دموکراتیک در دو قالب جمهوری و مشروطه جریان یافته اند که از نظر منطق درونی نظام های جمهوری در مقایسه با نظام های سلطنتی مشروطه از جنبه دموکراتیک بیشتری برخوردارند؛ چرا که در این نظام ها رییس دولت و حکومت هر دو از سوی مردم و با اراده آنان مشرووعیت می یابند؛ در حالی که در نظام های مشروطه تنها رییس حکومت از سوی مردم انتخاب می گردد و رییس دولت فراتر از اراده مردم قرار می گیرد. به این ترتیب می توان مدعی شد که، اقلاد در سطح نظر، جمهوری خواهی در مقایسه با مشروطه خواهی گامی فراتر به سمت تاسیس و نهادینه سازی نظام سیاسی دموکراتیک به شمار می رود. اینکه فقیهی توانست در شرایط جدید تاریخی مشرووعیت تمام عیار دولت های جدید مبتنی بر جمهوری را تدارک ببیند، و بر اساس این اندیشه نظام جدیدی تاسیس نماید که سلطنت را برای همیشه کنار می گذاشت و بر جمهوریت و دموکراسی مهر تایید می زد، اهمیت سیاسی بزرگی دارد. با این اندیشه، بهتر می توان برای تحقق کامل دموکراسی، حداقل در سطح نظر، از منظر دینی استدلال نمود و برای نهادینه سازی آن با برداشتن امتناع ذهنی دینی تلاش نمود.

استاد فقید در بخشی از جلد دوم فقه و سیاست تلاش نموده اند با برگشت به فقه سیاسی امام خمینی سویه های دموکراتیک این اندیشه سیاسی را برجسته نمایند تا شاید از زهر بعضی از تفسیرهای اقتدارگرایانه از اندیشه ولایت فقیه کاسته شود. او به درستی استدلال نموده اند که مهم این نیست که ما در اندیشه ولایت فقیه معتقد به نصب بانیم یا معتقد به انتخاب گردیم؛ بلکه مهمتر این است که تا چه اندازه می توانیم بین اندیشه ولایت فقیه و حقوق سیاسی مردم در تاسیس و تداوم حکومت دینی جمع بزنیم. او با برگشت به بعضی از مواد اندیشه فقهی امام خمینی تلاش نموده است فاصله بین حقوق سیاسی مردم و حقوق سیاسی فقیه را از میان بردارد و سویه های دموکراتیک اندیشه ولایت فقیه را نشان دهد.

بعد از انتشار کتاب فقه و سیاست، استاد عزیز ما کتاب دیگری با نام "فقه و حکمرانی حزبی" را منتشر نمودند. او در این کتاب در دو بخش مفصل تحت عنوان "موضوع شناسی" و "حکم شناسی" به بحث حزب در جمهوری اسلامی ایران پرداخته اند. هدف بزرگ استاد از این بحث این بوده است که بتواند حزب به مثابه عقلانی ترین ابزار دموکراسی را از منظر دینی توجیه نماید. علاوه بر ارجاع به تجربه های عملی موجود در این زمینه و احوال فقهی، خود استاد کوشش ارزشمندی نموده اند و با برگشت به بعضی از آیات قرآن از یک سو و نیز بعضی از ابواب فقهی از سوی دیگر، ادعای خود در این زمینه را مبرهن نموده اند. استاد در زمینه این کتاب ارزشمند بیان داشته اند که "حزب پژوهی موجود نشان می دهد که حزب با اصل دموکراسی ملازمه دارد و نه با پسوند دینی یا سکولار بودن آن. این نکته بدان معنی است که فک ملازمه بین اصل حزب و اصل دموکراسی و تقلیل آن به یکی از خصایص دموکراسی سکولار خطای فاحشی است که خسارات جبران ناپذیری به حیات سیاسی و، لاجرم، سرنوشت جامعه ی ما وارد کرده است. انی نوشته ناظر به این نکات و تاملات است" سخن پایانی این است که استاد فقید اندیشه ورمز ما در حیطه تخصص اندیشه سیاسی هیچ برگی از اندیشه سیاسی قدیم و جدید، شرقی و غربی، ایرانی و غیر ایرانی، و اسلامی و غیر اسلامی را بی مطالعه رها نکرده بود. به همان اندازه که بر پارادایم حکم بر سیاست اخلاقی قدیم احاطه پیدا کرده بود، همزمان بر مقومات علم سیاست جدید نیز آگاهی کامل داشت. دکتر فیرحی بزرگ با داشتن دستگاه فکری دقیق و منظم و با برخورداری از ذهنی بسیار توانمند و خلاق و با یاری گرفتن از اراده معطوف به کسب بیشترین فضیلت، حکمت، دیانت، ایمان، انسانیت، اخلاق و دانش، به این توفیق بزرگ دست یافته بودند که گل سرسبد از هر اندیشه را در مرحله ای فراتر از فهم و یادگیری، تعلیم و تعلم، به مختصات وجودی خود تبدیل نمایند و به مرور زمان به اندیشمند کنش گر چیره دست ایران در سطح ملی و بلکه جهان اسلام تبدیل گردند. به جسم و جان پاک این استاد فقید سلام و دورد می فرستم و از خدای قادر متعال برای او علوم درجات استغاثه می کنم و از مقام ربوبی حضرت باری تعالی به عجز و انابه می خواهم که بر همه علاقه مندان به آینده این کشور و ملت عزیز ایران توفیق دهد، راه روشن این استاد عزیز، فرزانه و در دانه از دست رفته‌ها، خستگی ناپذیر، ادامه دهند.

فرانسه، اندیشه سیاسی سوسیالیستی تحت تاثیر روشن فکران نسل دوم متأثر از سوسیالیسم لنینستی و استالینستی روسیه، و اندیشه سیاسی فقهی متأثر از میراث عظیم اسلامی در شرایط جدید تاریخی مانند سه رود خروشان وارد دریای فضای فکری ایران معاصر شد. اندیشه سیاسی سلطنت نیز کج دار و مریض در دو قالب مطلقه و مشروطه در شرایط جدید طرفدارانی یافته بود. البته طرفداران سلطنت مطلقه، خارج از مخیله عمومی، چندان اندیشه پرداز مشخص و بنامی نداشت. در مقابل سلطنت مشروطه در شرایط جدید تاریخی موضوع دو نوع اندیشیدن قرار گرفته بود: روشنفکران سکولار یا قرار دادن تاریخ ایران در ذیل تاریخ اروپا تلاش می کردند سلطنت مشروطه سکولار را در عرصه فکری توجیه نمایند. این خط فکری به تدریج، با ظهور سلسله پهلوی از یک طرف و تأثر روشنفکران ایرانی مقیم آلمان از نازیم و فاشیسم آن مرز و بوم از سوی دیگر، به صورتی ایدئولوژیک به اندیشه ناسیونالیستی باستان گرایانه افراطی تبدیل شد. در مقابل، فقیهان مشروطه خواه تلاش کردند مشروطه را ذیل اندیشه سیاسی فقهی قرار دهند و بدان صورت دینی ببخشند. از میان اندیشه سیاسی متکثر حاکم بر فضای اندیشگی ایران معاصر، دو اندیشه لیبرال و سوسیالیست به صورت خالص هیچ گاه نتوانست به اندیشه ای هژمون در تاریخ اندیشه سیاسی ایران تبدیل گردند. افکار لیبرال اندیشه پردازانی چون آخوندزاده تا تقی زاده نتوانستند جایگاه مشخصی در ساحت اندیشه ایرانی به دست آورند. همچنین افکار سوسیالیستی اندیشه پردازانی چون تقی ارانی تا احسان طبری هم علی رغم نفوذ آن در میان اقشار دانشگاهی و روشنفکران ایران در دوره پهلوی دوم، به اندیشه ای ریشه دار و پایدار تبدیل نگشت و عمرش تا پیروزی انقلاب اسلامی به سر رسید. اندیشه سلطنت مشروطه غیر دینی و ناسیونالیسم افراطی شوونیستی هم در نهایت در جامعه و تاریخ ایران پایدار نشد و هر دو طعمه انقلاب گشت. استاد بزرگوار در باره ناپایداری اندیشه سلطنت فرموده اند "وقتی که نگاه می کنید می بینید که در منازعه سلطنت و شریعت، از مشروطه به این اندیشه شریعت برده است، حالا من نمی گویم که سرنوشتی که پیدا کردیم خوب یا بد است. این احتیاج به یک تحلیل انتقادی دارد. .... در دوره مشروطه و کمی قبل از آن، میرزا آقاخان کرمانی و بعد از آن مرحوم پیرنیا و بعدها فروغی به باستان گرایی برگشتند و بعدها باستان گرایی تبدیل به ایدئولوژی دولت پهلوی شد که این باستان گرایی دیگر آن باستان گرایی نیست. این یک نوع باستان گرایی ایدئولوژیک مدرن و متفاوت است، شبیه عثمانی گری اردوغان است و چیزی غیر از این نیست، چیزی که اهمیت دارد این است که ما نه با افتخار بلکه به صورت مدعی باید مسئولیتی را از فقها و دینداران پیرسیم که سرنوشت ایران چه خوب و چه بد زیر دست شماست و شما ایران را به امروز رسانده اید و باید پاسخخ را هم بدهید و اینجاست که بحث من جدی می شود." به هر ترتیب، تردیدی نیست که حد اقل از تاسیس سلسله صفویه به این سو و تبدیل شدن تشیع به مذهب رسمی این مرز و بوم و تبدیل شدن روحانیت به مهمترین نیروی اجتماعی ایران، سرنوشت فرهنگ و سیاست مانند مذهب در جامعه و تاریخ ایران، در دست متفکران مذهبی در سطح اندیشه و نیروهای مذهبی در سطح جامعه شناختی رقم خورده است.

استاد سفر کرده ما با احاطه مثال زدنی که بر حوزه اندیشه سیاسی تاریخ معاصر ایران به دست آورده بود؛ فهم عمیقی که از سنت اقتدارگرای متصلب، پایدار و سخت جان تاریخ و جامعه ایران داشت؛ درد و رنج شدیدی که از ناحیه توجهات دینی بلند مدت این بلیه می کشید و به هیچ وجه با تغییر "یقینات اجتماعی" در دوره جدید، مانده‌گاری آن را برای حراست از فکر دینی مناسب نمی دانست؛ درون چنین پیش زمینه های کهنه‌د و پس زمینه امید بخش، او مصمم گشت تا در کار های پژوهشی متاخر خود گام های اساسی برای غلبه بر اندیشه اقتدارگرای دینی و جایگزین ساختن اندیشه دموکراتیک دینی بردارد. دو جلد کتاب فقه و سیاست بازاندیشی صورت گرفته در فقه اقتدارگرای قدیم و تبدیل شدن آن به فقه دموکراتیک را به تصویر کشیده است و گام مهمی در این زمینه برداشته است. به تعبیر خود استاد مساله اصلی کتاب این است که ضمانت فقهی یافتن ارزش های مردم سالار جدید را مورد بررسی قرار دهد. به طور مشخص، جلد اول این کتاب، تلاش نموده است سویه های دموکراتیک اندیشه سیاسی نائینی را نه تنها با تکیه بر متن که به صورت زمینه مند توضیح دهد. کتاب بسیار ارزشمند "در آستانه تجدید" را در شرح کتاب که نظیر تنیه الامه و تنزیه المله به رشته تحریر درآورد و نشان داد که تا چه اندازه برای تقویت اندیشه دموکراتیک که در بیان علامه نائینی اوج گرفته است، عشق می ورزد. او معتقد بود علامه نائینی در این کتاب آزادی و دموکراسی را در مذهب شیعه تبیین کرده است. به تعبیر استاد "هتر نائینی این بود که توضیح دهد اتفاقا مشروط است که مطابق مذهب است و با روح مذهب و استدلال های مذهبی موافق بوده و مخالف با آن خلاف شرع است. به همین دلیل هم اینها توانستند توضیح دهند که استبداد، نامشروع و مشروطه مشروع است یا حداقل اینکه نامشروع نیست، .... تنبیه الامه و تنزیه المله دقیقاً مانند آثار جان لاک در انقلاب مشروطه انگلستان بود که به یکباره به کمک مجلس عوام در مقابل لردها آمد، جان لاک در اینجا بود که توضیح داد مسیح با مجلس است و مسیح با پادشاه و نظام استبدادی نیست. نائینی نیز با منتشر کردن این کتاب نشان داد

ترین پروژه او را تشکیل می داد، لحظه ای غفلت می ورزید. با چنین مفروضی گفتگوهای انتقادی استاد نه تنها با سکولارهای ایرانی که با ایران گرایان نیز در گرفته بود. او از این جهت اندیشه "ایران شهری" استادش را مورد نقد قرار داد و استدلال نمود که بعد از سده ها سلطه اندیشه اسلامی در جهان اسلام نه نهادی از ایران شهری در این سرزمین به شکل مستقل باقی مانده و نه کسانی چنین اندیشه ای را به شکل مستقل جدی می گیرند. استاد اصرار می ورزیدند که اکنون ما نیز بهترین شاهد است که آموزه های اسلامی عنصر مسلط اندیشه سیاسی تاریخ معاصر ایران را تشکیل می دهد. جناب دکتر فیرحی نه ملیت برآمده از ایرانیت را انکار می کرد و نه دموکراسی به مثابه آخرین دستاورد سیاسی امروزین را نادیده می گرفت. با این حال، به خوبی می دانست که دو فضیلت "ملیت" و "دموکراسی" در عرصه سیاسی بدون هماهنگی آنها با اسلامیت پایدار نخواهد شد و میوه ای تلخ و درختی بی بار و بر خواهد گشت. البته او از ملیت نژاد پرستانه شوونیستی و افراطی بسی بیزار بود و از دموکراسی عبوس و بی زار از جامعه دینی برائت می جست. عشق او دموکراسی و ملیت عقلانی و انسانی بود؛ اما دموکراسی انسانی را هم نشین اسلامیت می دید و ملیت عقلانی را فراتر از مرزهای موجود ایران، اقوام، زبانها و ادیان آن جستجو نمی کرد. استاد فیرحی عزیز در بزرگداشت خود فرمودند:

"اخیر احساسم این است که یک مقدار باید به "انسان جدید ایرانی" که ساخته ایم فکر کنیم. از جنگ های ایران و روس به بعد، انسان ایرانی تغییر کرده است. این انسان جدید ایرانی رابطه خودش با سنت را شل کرده اما قطع نکرده است. رابطه خودش را با غرب برقرار کرده اما محکم نکرده است. رابطه خودش با دنیای باستان را برقرار کرده اما خیلی فیکس هم نکرده است. بنابراین انسان امروز ایرانی، انسانی است که درون یک مثلث ساخته شده که اصالح آن را "مذهب"، "تجدد"، و "ایران گرایی" تشکیل داده است. .... من سعی کردم توضیح دهم که این انسان امروز چطور ساخته شده است و آن روایت مذهبی که کمک کرده که این انسان را بسازد، یعنی در واقع "وجه مذهبی تجدید" را سعی کرده ام که دنبال کنم." باز ادامه می دهند که "اگر انسان امروز در ایران، دغدغه تجدید دارد و چه خوب یا چه بد، ۱۵۰ سال هم راه را طی کرده، این انسان جدید ایرانی هیچ گاه پشتوانه مذهبی اش خالی نبوده است. مذهب برای این انسان ایرانی هم مانع درست کرده و هم راه گشوده است. .. در واقع کوشش می کنم که گذشته را گزارش کنم تا شاید بتوانم یک آینده ممکن را از زاویه مذهب و تجدید، دنبال کنم." استاد به تصدیق این گفته لاک می پردازد که "برای تجدید که مظهر آن دموکراسی است-نه نظام سیاسی دموکراتیک بلکه زندگی دموکراتیک که بزرگتر از نظام سیاسی است-هیچ مخزنی قوی تر از مذهب نمی تواند آن را حمایت کند." استاد در همین نشست زاویه فکری خود با استادش دکتر سید جواد طباطبایی را در باره کنار گذاشتن عنصر مذهب در اندیشه سیاسی ایران و برجسته کردن ایران شهری به صراحت بیان نمودند: "سلطنت ایران شهری قبل از قاجار مرده است. اصلاً ناصرالدین شاه ادعای باستانی ندارد. هنر ناصر الدین شاه این است که می گوید من فراش باشی شریعت، یعنی مشرووعیتش را در شریعت جستجو می کند. .... سلطنتد ایران مرده است، نه تنها نهادش مرده است بلکه مدت هاست فکرش هم رفته است." هدف استاد از تعبیر "مردن نهاد سلطنت و فکر آن" این نبوده است که ایرانیت در امروز سیاسی ما بی نقش است؛ چرا که شواهدی آوردم که برای او ایرانیت مهم است؛ بلکه هدفش این بوده است که نمی-توانیم با ایرانیت منهای اسلامیت یا دموکراسی منهای اسلامیت توضیح درستی از اندیشه سیاسی متعلق به تاریخ و جامعه قدیم و جدید ایران ارایه دهیم. به نظر استاد فقید تعبیر "درون بیرون" استادش دکتر طباطبایی برای ارزیابی تاریخ اندیشه سیاسی ایران در جهان اسلام راه جزیره ای سازی نا هنگام از ایران فعلی ارزیابی می نمود و برای چنین پروژه خلوص گرانه ای زمینه ای در تاریخ و جامعه متاخر ایران نمی دید.

۹- تحقیقات گسترده پیرامون تحولات فکری در ایران معاصر: دکتر فیرحی بزرگ تمام نخله های فکری-سیاسی ایران معاصر را زیر ذره بین مطالعه فراگیر خود قرار داده بود او سال ها در دریای اندیشه سیاسی معاصر جستجو می کرد و لحظه ای از تعمق و تامل در تاریخ هزار توی ایران دست برنمی داشت. در واقع، تعبیر خود او بدین مضمون بود که تاریخ اندیشه سیاسی معاصر ایران بسیار پیچیده، عمیق و گسترده است. از نیمه دوم قرن نوزدهم که نفوذ همه جانبه سیاسی، فرهنگی و اقتصادی اروپاییان با پیشتازی انگلیس و روسیه افزایش یافت، اندیشه سیاسی در ایران سه سویه متفاوت پیدا کرد. اندیشه سیاسی لیبرال تحت تاثیر روشن فکران نسل اول متأثر از مشروطه خواهی انگلیس و جمهوری خواهی

یادداشت

فیرحی؛ تفسیر
به مثابه صورتی از تغییر

داود بیات

اندوه جانکاه از دست دادن اندیشمند دردانه ای همچون استادمان دکتر فیرحی، باری است که سنگینی آن را مدت‌های مدید بر شانه های حس و خیال خود، حس

خواهیم کرد. فیرحی نیز همچون استادش دکتر سید جواد طباطبایی، بخشی از آن خودآگاهی تاریخی مای ایرانی در زمانه کنونی است که با آگاهی نسبت به «موقعیت آستانه‌ای» خود، تأمل در تاریخ را به مثابه گونه ای از اندیشیدن در کنونیت ما می دانست. او سر آن داشت که سر تناقض های پیچیده بر آگاهی ما را که «ما» را می ساخت و با بحران در بنیادها پیوند داشت، با تردد در جاده های پر تردید و باریک و تاریک «تاریخ آغازها» یا «تاریخ صدرها» بر ملا سازد. از این رو می توان از ایده رهایی بخش فیرحی سخن گفت. ایده ای که اندیشیدن در آن آغازگاه ها و بنیادها و نقادی آن ها را به عنوان شیوه ای از پراکسیس تاریخی در نظر می گرفت. پراکسیسی که از طریق فهم و رفت و برگشت میان تاریخ و اکنون ما که می بایست اکنون فرو پیچیده در بحران راوارها، نقد صورت تحقق می پذیرفت؛ به گونه ای که نه گرفتار دام نوستالژی گذشته (صدر اسلام) گردد و نه اسیر یوتوپیا آئینده. راه رفتن در چنین راهی که در آن، به تعبیر دکتر طباطبایی (در توصیف صعوبت مسیر تفسیر پدیدار شناسی روح هگل)، «سرها بریده بینی بی جرم و بی جنایت»، البته بسیار خطر خیز و هراسناک است. چرا که یافتن سرآغازهای بحرانی که تمامیت هستی ما را در این زمان تاریخی، در بر گرفته، همانند حرکت بر روی تار مویی است در ارتفاعی بلند. چرا که او می کوشد با ورود در فرایند زایش آن جریانی که با تفسیر «نص در تاریخ»، نص را «کژتاب و گزیده بین» کرده، نص را از کمدان آن تفسیر تاریخی که اکنون غوطه ور در بحران ما را باز تولید کرده، برهاند. در این ورطه هولناک و در گفت و گوی میان فیرحی و تاریخ، گویی، هم اندیشه او، به مثابه اندیشیدن در خود، شکل می گیرد و هم تاریخ به عنوان رخدادی که با التفات و توجه او، به فاکت بدل گردیده، بازسازی می شود. به این ترتیب او با فهم نظام دانایی مسلط بر قلمرو تجربه ما و نهادهای برآمده از آن به مثابه یکی از صور امکانیت تاریخی، آن امکانیتی را که خود را فراتر از حد امکان، عین واقع و حاق حقیقت می پندارد، به نقد می کشد. این نقادی که خود، سویه دیگر آن بحرانی است که فیرحی بر آن آگاهی دارد، نقدی رادیکال و بنیادین است و وجوه رادیکال آن در آئینده، آشکارتر خواهد شد. این گونه است که فیرحی می تواند در میانه دو اسطوره نظر برای نظر و عمل برای عمل، مسیری را بگشاید که در آن، دانشی نظری همانند اندیشه سیاسی، در یک تعامل دیالکتیک میان زبان و زمان یا فهم و تجربه تاریخی، چونان پراکسیس ظاهر شود. او که زمانی گفته بود اندیشه سیاسی چنان اندیشیدنی است که بتوان آن را به زبان ساده به مادر بزرگ هایمان نیز ارائه کنیم، گویی مآل اندیشیدن خود به چگونه زیستنمان را می دانست، او با اندیشیدنش زیست و باز زیستنش اندیشید.

دانشجوی دکتر فیرحی و دانشجوی دکتری مسائل ایران - دانشگاه مفید

فقه دموکراتیک!

صادق مکتبی

نوگرایی شیعی معنا پیدا می کند. ایشان فقه را مهم‌ترین حداقل یکی از مهم‌ترین دانش ها در جهان اسلام و ایران میدانند که احکام و قواعد عمل در زندگی فرد و جامعه را تنظیم می کند. و سرنوشت محتوم جوامع اسلامی را این میدانند که اصحاب سیاست ناگزیرند منطق فقه را و فقیهان باید منطق سیاست را آن گونه هست بدانند. از جمله افراد تاثیر گذار بر مرحوم فیرحی، امام خمینی و آیت الله نائینی بود که فیرحی به خوبی در جلد دوم کتابفقه و سیاست در ایران معاصر اندیشه های امام و در کتاب آستانه تجدد به شرح کتاب مهم مرحوم نائینی پرداخت. الگو دیگر آقای فیرحی آیت الله بهشتی بود، همه ما شهید بهشتی را با تشکلات حزبی و اهمیت به مسئله حزب میشناسیم. فیرحی که به تکرر گویی سیاسی باور داشت بیان میکند «منظور از تکثر گویی سیاسی، وجود احزاب، گروه ها و جناح های سیاسی است که «فعلات سیاسی» در قالب این نهادها، به دیدگاه ها و مواضع سیاسی خود سامان می دهند». ایشان در ضرورت تکثر گویی بیان میکنند «به نظر می رسد که تکثر گویی سیاسی، نه یک انتخاب، بلکه بنا به تالی فاسدهای حکومت فردی و تک حزبی، یک ضرورت است. کثرت گرایی برخاسته از شریعت و مبانی اسلامی، ضمن تقویت وفاق و انگیزه های مشارکت ملی، و جلوگیری از رکود سیاسی جامعه، نظارت بر حاکم یا حزب و گروه حاکم را ممکن و مصلحت نظام و مردم را تقریب می نماید.

هست و لازمه اجرای آن تشکیل حکومت می باشد. ایشان در این کتاب بیان میکنند که برخلاف نظریه های قدیم که سلسله مراتبی بود و بر پایه نابرابری ایستاده بود، فقه مشروطه راهی را به برابری باز کرده و از درون این ایده، واقعیتی به اسم حکومت مشروطه سر برآورده بود که توانسته بود دولت را دموکراتیک کند. او توضیح میدهد که این مسیر مبتنی بر مشروطیت، مسیر اختصاصی شیعه است و با مسیر اهل سنت متفاوت است، هر چند که مرحوم نائینی برخی از منابع خود را از اهل سنت نیز گرفته است، اما سامانه فکری او طوری است که درون یک

تاخیر دانش بر عمل سیاسی مواجه هستیم یعنی ابتدا عمل سیاسی صورت گرفته و بعد دانش سیاسی آن عمل شکل گرفته و همسن امر باعث ایجاد فرقه های نظری در جهان اسلام شده است. دانش سیاسی دوری میانه، دانشی اقتدار محور است و صاحب نظران آن، به گونه ای، ولایت خلیفه را در همه ی شؤون زندگی فردی و اجتماعی مسلمانان ساری و جاری کرده اند. فیرحی سنت سیاسی را مجموعه ای از میراث علمی و عملی و تجارب بازمانده از گذشته ی دور و نزدیک و اسلامی و غیر اسلامی

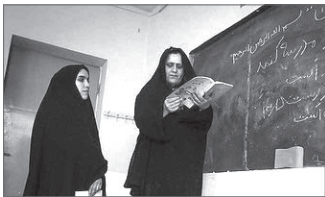
در عالم اسلام ما با مسئله تاخیر دانش بر عمل سیاسی مواجه هستیم یعنی ابتدا عمل سیاسی صورت گرفته و بعد دانش سیاسی آن عمل شکل گرفته و همسن امر باعث ایجاد فرقه های نظری در جهان اسلام شده است

می داند که همواره در زندگی سیاسی ما حضور دارد. ایشان در انتقاداتش از سنت هیچگاه به دنبال کنار گذاشتن یا از بین بردن آن نبوده بلکه در پی نقد تفسیرهای سنت ساخته موجود دوره میانه است. دکتر فیرحی در کتاب «تاریخ تحول دولت در جهان اسلام» در پی توضیح این نکته بود که سبکی از دولت اسلامی که به سلطنت ها ختم شد، چطور ساخته و پرداخته و چه نسبتی با خلافت و سنت حکمرانی ایرانی پیدا کرد. در واقع در این کتاب پیدایی و تکوین دولت های بزرگ اسلامی از خلافت راشدین، امویان و عباسیان تا عثمانی و صفوی را پیگیری

در طول تاریخ معاصر ما شهید مطهری و شهید بهشتی نماد ارتباط دانشگاه و حوزه بودن هر دو این عزیزان در حوزه های علمیه درس خوانده و سطوح عالی حوزه را طی کرده و بعد به دانشگاه آمده با همان لباس روحانیت در دانشگاه های کشور تدریس کرده بودند. بعد از گذشت سال ها دکتر داود فیرحی نیز با الگو قرار دادن این دو عزیز وارد دانشگاه شد و در مقطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترای علوم سیاسی در دانشگاه تهران تحصیل و سپس به تدریس پرداخت. مرحوم فیرحی که در ۲۱ آبان ماه به اثر بیماری کرونا درگذشت پژوهشگری دقیق، مسلط به بحث و توانمند در نوشتن بودند. از امتیازات مهم ایشان تسلط کامل بر مفاهیم مدرن و داشتن روحیه پژوهشی بود، با سبوری در آثار ایشان میتوان گفت که فیرحی به دنبال دموکراتیک کردن فقه شیعه و قرآنی مدرن از فقه سیاسی بود. او ابتدا در رساله کارشناسی ارشد خود به اندیشه سیاسی فقیهان مشهور شیعه و مکاتب مهم فقهی - سیاسی که در دوره قاجاری بسط یافته و در تحولاتی چون مشروطه و انقلاب اسلامی تاثیر گذار بودن پرداخته و سپس در کتاب اول خود که رساله دکترایشان بود به تبیین و توضیح رابطه سه مفهوم قدرت، دانش و مشروعیت در سده میانه پرداخت. فیرحی به درستی متوجه شد که مخصوص دینی با سنت فکری - سیاسی مسلمانان انطباق چندانی ندارند و بین این دو، یک نوع ناهمپوشانی دیده می شود. چرا که خصوصاً یک چیزی بزرگ تر از سنت سیاسی مسلمانان است. ایشان بخوبی چهارچوب منطقی و نظاممند هر یک از نظام های سیاسی در اسلام را میشناخت و حتی از شیوه استناد این نظریه ها به ادله قرآن و سنت آگاهی کامل داشت و متوجه شد که اقتدارگرایی موجود در سده میانی در فقه سیاسی به هیچ وجه منبعث از ماهیت نصوص دینی، سنن مدینه النبی و میراث اسلام اصیل اولیه نیست بلکه ناشی از آن دانش سیاسی که تحت تاثیر تحولات خلافت و استحاله دولت اسلامی در میراث ایرانی و همچنین تاسیس مکتب کلامی اشعری زاده شده. در عالم اسلام ما با مسئله

آموزش سوادآموزان در ایام کرونا متوقف نشد

معاون سوادآموزی اداره کل آموزش و پرورش گلستان گفت: در ایام شیوع کرونا، حوزه سوادآموزی حتی لحظه‌ای فعالیت‌های خود را متوقف نکرد و با توجه به شرایط موجود، آموزش‌ها با تولید محتوای الکترونیک و تهیه درس‌نامه دنبال شد. به گزارش روابط عمومی، حسینعلی همراه ضمن تبریک هفته سوادآموزی، اظهار کرد: حجم ابلاغیه در نظر گرفته شده سوادآموزی برای استان در سال تحصیلی جاری در دوره سواد ۴۲۰۰ نفر، دوره انتقال ۲۷۰۰ نفر و دوره تحکیم ۲۳۰۰ نفر است. وی افزود: علاوه بر این، امسال به منظور افزایش سطح سوادآموزی شهرستان‌هایی که درصد سوادآموزی پایین‌تری دارند است، سهمیه‌ای تحت عنوان حجم شتاب بخشی به استان ابلاغ شده است. بر اساس این طرح ۱۱۵۰ نفر شهرستان‌های رامیان، مراوه‌تپه و آق‌قلا با سواد خواهند شد. همراه به فعالیت ۹ مرکز یادگیری محلی در استان اشاره کرد و گفت: در این مراکز افراد در کنار آموزش سواد، مهارت‌هایی از جمله آبارت‌نمان‌نشینی، رایانه، تربیت فرزند، همسر‌داری، حقوق شهروندی و... را فرا می‌گیرند. معاون سوادآموزی اداره کل آموزش و پرورش گلستان با بیان اینکه امسال سه مرکز یادگیری محلی در استان به‌عنوان مراکز طرح تحولی سواد و زندگی انتخاب شدند، افزود: در این مراکز مهارت‌آموزی را از تولید محتوا و آموزش تا فروش محصول، زمینه‌سازی تشکیل شرکت تعاونی و جذب سرمایه‌گذار دنبال می‌کنیم. همراه، هدف از مهارت‌آموزی این افراد را افزایش درآمد خانوار و عملی کردن شعار اقتصاد مقاومتی برشمرد و گفت: بهترین بخش برای فعالیت سوادآموزان، مشاغل خانگی است که این موضوع را با جدیت می‌کنیم. وی خاطر نشان کرد: طرح آموزش رایانه، سوادآموزی اتباع طرح کمیسیاریا و سوادآموزی اتباع بیگانه و خواندن در خانواده از دیگر طرح‌های ما در استان بوده که ۱۰۰ درصد پوشش داده شده‌اند.

«»

مراجعه بیش از ۱۰ هزار نفر به علت نزاع به مراکز پزشکی قانونی

در هشت ماهه نخست امسال ۱۰ هزار و ۳۸۰ نفر به دلیل صدمات ناشی از نزاع به مراکز پزشکی قانونی استان مراجعه کردند. به گزارش روابط عمومی، پزشکی قانونی استان گلستان اعلام کرد: در هشت ماهه نخست امسال ۱۰ هزار و ۳۸۰ نفر به دلیل صدمات ناشی از نزاع به مراکز پزشکی قانونی استان مراجعه کردند که از این تعداد، ۷ هزار و ۲۱۲ نفر مرد و ۳ هزار و ۱۶۸ نفر زن بودند. در مدت مشابه سال گذشته، ۱۰ هزار و ۴۴۳ مراجعه صدمات ناشی از نزاع به مراکز پزشکی قانونی استان انجام گرفته بود. بیشترین پرونده‌های ارجاعی به مراکز پزشکی قانونی استان در ارتباط با نزاع است.

اصلی طرح «برق امید» محسوب می‌شود. مدیرعامل شرکت توزیع نیروی برق گلستان به نرم افزار خدمات غیر حضوری برق من اشاره کرد و افزود: مشتریان برق خانگی با مراجعه به این نرم افزار می‌توانند براجتی از وضعیت دسته بندی مصرفشان در طرح برق امید آگاه شوند. نصیری اظهار داشت: مشتریان گلستانی می‌توانند برای بهره مندی از خدمات اپلیکیشن خدمات غیرحضوری برق من به سایت شرکت توزیع نیروی برق گلستان مراجعه و نرم افزار مربوطه را دانلود کنند.

داد: صورتحساب این مشتریان چون گذشته از طریق پیامک ارسال می‌شود، اما مبلغی در صورتحساب درج نشده و هزینه پرداختی صفر است. مدیرعامل شرکت توزیع نیروی برق استان بیان کرد: طرح برق امید فرصت مناسبی برای همه مشتریان ایجاد می‌کند که مصرفشان را کم کرده و از تخفیف ۱۰ درصدی بهای برق برخوردار شوند. وی تصریح کرد: تغییر نگرش مصرف کنندگان برق خانگی به استفاده صحیح از منابع انرژی با استفاده از ساز و کارهای تشویقی و بازدارنده از اهداف

مدیرعامل شرکت توزیع نیروی برق گلستان گفت: ۱۷ هزار و ۳۶۲ مشترک خانگی این استان در دوره قرائت یک ماهه آبان ماه سالجاری از تخفیف ۱۰۰ درصدی بهای برق بهره مند شدند. به گزارش روابط عمومی شرکت توزیع نیروی برق، علی اکبر نصیری گفت: ۸ هزار و ۳۲۴ مشترک روستایی و ۹ هزار و ۳۸۸ مشترک شهری از تخفیف ۱۰۰ درصدی صورتحساب برق برخوردار شدند و تا زمانی که در گروه کم مصرف باقی بمانند شامل این تخفیف خواهند بود. وی ادامه

۱۷ هزار و ۳۶۲ مشترک از تخفیف ۱۰۰ درصدی بهره مند شدند

۵۰ هزار هکتار زهکشی در گلستان

کشت بردن اراضی جدید، زودتر گرم شدن خاک در فصل بهار، شروع زودتر عملیات کشاورزی، کیفیت و کمیت بهتر محصولات، حفاظت از این‌ها و تاسیسات عمومی و توسعه روستایی و امنیت غذایی از جمله مزایای مهم اجرای طرح زهکشی است. فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا (ص) افزود: در جلسه با استاندار گلستان، تفاهم‌نامه ایجاد حوض‌های کوچک پرورش میگو به مساحت ۶ هزار هکتار به امضا رسید. رییس سازمان جهاد کشاورزی گلستان هم با اشاره به زهکشی اراضی این استان گفت: تولید محصول در اراضی زهکشی شده گمبیشان موجب افزایش تناژ برداشت از ۶۰۰ کیلوگرم به حدود سه تن در هکتار شد. مختار مهاجر اظهار داشت: اگر زهکشی ۲۸۰ هزار هکتار اراضی اولویت دار استان به پایان برسد در فاز اول میزان برداشت محصول از این اراضی به ۶۰۰ هزار تن و در فاز دوم به یک میلیون تن خواهد رسید.

این مشکلات برطرف خواهد شد. به گفته کارشناسان، کنترل و جلوگیری از شور شدن زمین، کنترل و جلوگیری از ماندابی شدن، کنترل فرسایش، کنترل و مهار سیل، حفاظت محیط زیست، سلامت عمومی و بهداشت، جلوگیری از راکد شدن آب و ایجاد بوی تعفن و نامطبوع در محیط مزرعه، به زیر

تواند موجب افزایش تولیدات، بهبود کیفیت محصول و در نهایت درآمد بیشتر بهره‌برداران شود. سعید محمد اظهار داشت: آسیب و خسارت ناشی از سیل سال‌های اخیر کشور نشان می‌دهد که تاکنون اقدام ریشه‌ای برای حل معضل آب صورت نگرفته در صورتی که با انجام طرح زهکشی بخش عمده‌ای از

زهکشی ۵۰ هزار هکتار از اراضی کشاورزی گلستان و طرح توسعه سامانه نوین آبیاری در ۱۵ هزار هکتار از زمین‌های محدوده سد وشمگیر آق‌قلا به صورت متمرکز در کردکوی آغاز شد. سال ۹۳ در سفر اول رییس جمهوری به گلستان زهکشی ۲۸۰ هزار هکتار اراضی استان به تصویب هیات دولت رسید که تاکنون ۷۷ هزار و ۵۰۰ هکتار از اراضی توسط جهاد کشاورزی و ۴۰ هزار هکتار از سوی شرکت آب منطقه ای گلستان زهکشی شد. طبق برنامه تا پایان دولت دوازدهم باید ۱۴۰ هزار هکتار از اراضی اولویت دار گلستان زهکشی شود. کارشناسان معتقدند که ۴۶۰ هزار هکتار از اراضی گلستان نیازمند زهکشی است. فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا (ص) در این مراسم گفت: گلستان متکی به ظرفیت‌های متعدد کشاورزی است که فراهم کردن زمینه کشت محصولات با استفاده از ایده‌های نوین می

شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور

آگهی مناقصه عمومی یک مرحله‌ای

شرکت آب و فاضلاب استان گلستان در نظر دارد

مناقصه عمومی یک مرحله‌ای پروژه‌های مشروحه ذیل را از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت بر گزار نماید: کلیه مراحل برگزاری مناقصه از دریافت اسناد مناقصه تا ارائه پیشنهاد مناقصه گران و بازگشایی پاکت‌ها از طریق درگاه سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) به آدرس: www.setadiran.ir انجام خواهد شد. لازم است مناقصه گران در صورت عدم عضویت قبلی، مراحل ثبت نام در سایت مذکور و دریافت گواهی امضای الکترونیکی را جهت شرکت در مناقصه محقق سازند. تاریخ انتشار مناقصه در سامانه در تاریخ ۹۹/۱۰/۰۹ می‌باشد.

ردیف	موضوع فراخوان مناقصه	مهلت دریافت اسناد	مبلغ برآورد اولیه (ریال)	مبلغ تضمین شرکت در فرآیند ارجاع کار (ریال)	زمان بازگشایی	ساعت بازگشایی	محل تعیین اعتبار	دستگاه نظارت
۱	عملیات لوله گذاری واحداث آدم رودر سایت راه آهن گرگان	۹۹/۱۰/۱۳	۷.۷۹۳.۸۵۶.۹۲۷	۳۸۹.۷۰۰.۰۰۰	۹۹/۱۰/۲۹	۸ صبح	عمرانی	شرکت مهندسی مشاور ری آب

مهلت تسلیم پیشنهادها: تا ساعت ۱۴ روز شنبه مورخ ۹۹/۱۰/۲۷

– فیزیک پاکت الف پس از بازگشایی در سامانه ستاد، در مهلت تعیین شده و لاک و مهر شده به دبیرخانه شرکت آب و فاضلاب گلستان تحویل داده شود. نشانی کارفرما: استان گلستان، گرگان، میدان بسیج، سایت اداری، شرکت آب و فاضلاب استان گلستان. – به پیشنهادهای فاقدا مضاعف مشروط و مخدوش و پیشنهادهایی که بعد از انقضاء مدت مقرر در فراخوان واصل شود مطلقاً ترتیب اثر داده نخواهد شد. لذا پیمانکاران واجد شرایط با سوابق کاری مرتبط با حداقل رتبه ۵ رشته آبی می‌توانند جهت دریافت اطلاعات بیشتر با شماره تلفن ۰۱۷۳۲۴۲۶۳۰۶ (دفتر قراردادها) تماس حاصل نمایند.

شناسه آگهی ۱۰۶۸۹۵۷

کمبود و کیفیت پایین نان در گنبد

۴۰۰ نانوايي در گنبدکاووس فعال است که نیمی از آنها در روستاها به پخت نان مشغول هستند.

يا دامداران دانست و اظهار داشت: با افزایش چند برابری قیمت نهادهای دامی، خیلی از دامداران خوراک دامهای خود را با خرید نان و مخلوط کردن آن با کاه تامین می کنند. یکی از ساکنان روستای هوتن هم با اشاره به فعالیت چهار نانوايي با کیفیت مطلوب در این روستا، گفت: در چند ماه اخیر شاهد افزایش مشتریان نانواييها و کمبود نان هستیم که مهمترین علت آن می تواند گرانی سایر محصولات غذایی باشد. وی افزود: عشایر کوچک مستقر در مراتع اطراف این روستا هم با وجود داشتن سهمیه آرد خانه

کمبود نان و کیفیت پایین آن در برخی مناطق روستایی گنبدکاووس نگرانی هایی را در بین اهالی این مناطق ایجاد کرده است و آنان خواستار توجه و نظارت بیشتر متولیان بر نحوه پخت نانواييها و افزایش سهمیه آرد آنها شدند. به گزارش ایرنا، برخی از روستاییان گنبدکاووس از کیفیت پایین پخت نان، کمبود سهمیه آرد، نبود نانوايي و سختی پیمودن مسافت چند کیلومتری برای تهیه نان مورد نیاز خوار از روستاهای همجوار یا مناطق شهری گلایه کردند. در چند ماه اخیر به سبب افزایش قیمت برخی اقلام خوراکی مانند برنج و ماکارونی، تمایل مردم بویژه مناطق روستایی گنبدکاووس برای خرید نان بیشتر شده است اما سهمیه آرد نانواييهای دولتی و آزادیز این شهرستان متناسب با افزایش تقاضا تغییری نکرد. این عده از روستاییان گنبدکاووس که نیمی از جمعیت این شهرستان را تشکیل می دهند ضمن بیان مشکلات خود در حوزه آرد و نان از جمله نداشتن نانوايي، فروش نان مصرفی مردم به برخی دامداران، کیفیت پایین نان و رعایت نکردن مسائل بهداشتی در پخت آن پرداختند اما به دلیل مسائل قومی و ارتباط خوشاوندی بین اهالی روستا، خواستند نامی از آنها در گزارش ذکر نشود. یکی از ساکنان روستای آراز محمد آخوند گفت: سه نانوايي در این روستا فعال است اما نان پخته شده هیچ کدام کیفیت ندارد و فقط در ظاهر شبیه نان است. وی گفت: اهالی که امکان تردد هر روزه به شهر و یا روستاهای دیگر را ندارند، مجبور به خرید این نانهای بی کیفیت هستند و نانهای باقی مانده نیز غروب و شبها توسط دامداران برای مصرف دامهایشان خریداری می شود. وی از مسوولان متولی حوزه آرد و نان گنبدکاووس خواست به نانوايان روستایی برای افزایش کیفیت پخت نان تذکر دهند چرا که شرایط اقتصادی خیلی از مردم اجازه نمی دهد برای خرید نان به شهر یا دیگر روستاهای همجوار بروند. همچنین یکی از ساکنان روستای قره ماخر هم گفت: بیشتر اهالی این روستا که صبحها برای کار به شهر گنبدکاووس می روند هنگام برگشت نان مصرفی خود را خریداری می کنند چرا که کیفیت نان روستا مناسب نیست. وی مشتریان نانوايي این روستا را به طور عمده خانوادههایی که امکان رفتن به شهر ندارند و

قیمت سبوس آزاد از کیلویی ۲۰ هزار ریال در اوایل امسال به ۴۲ هزار ریال رسیده است در صورتی که دامدار یک قرص نان را با قیمت هفت هزار و ۵۰۰ ریال خریداری می کند.

پز، هنگام مراجعه به روستا برای تهیه برخی اقلام خود، نان هم می خردند که این مساله می تواند در شلوغی نانواييها موثر است. همچنین تعدادی از اهالی روستاهای دماغ، شوردهگش و ماسان کوپ گنبدکاووس خواستار راه اندازی نانوايي در روستای خود و یا تخصیص سهمیه آرد خانه پز شدند. رییس اداره صنعت، معدن و تجارت گنبدکاووس گفت: با اجرای طرح تشدید نظارت بر نانواييها از مهرماه امسال تاکنون، از ۲۸۰ نانوايي در شهرستان بازرسی و پرونده ۹۰ نانوايي متخلف که بیشتر آنها در روستاها فعالیت دارند، به تعزیرات حکومتی ارسال شد. خلیل رجیبی افزود: عرضه آرد خارج از

۱۲ محفل انس با قرآن برگزار می شود

مدیرکل اوقاف و امور خیریه گلستان از برگزاری ۱۲ محفل انس با قرآن به مناسبت سالگرد شهادت حاج قاسم و همزمانش در استان خبر داد. به گزارش روابط عمومی، روح الله سلیمانی فرد اظهار کرد: به مناسبت اولین سالگرد شهید سلیمانی و همزمانش و شهید هسته ای ایران شهید محسن فخری زاده و همزمانی آن با ایام فاطمیه، ۱۲ محفل نورانی انس با قرآن کریم با حضور قاریان برجسته استانی و شهرستانی در بقیع متبرکه و امامزادگان گلستان برگزار می شود. وی گفت: بخشی از برنامه ها به صورت مجازی برگزار شده و از شبکه های اجتماعی پخش می شود و برخی از برنامه ها هم با حضور مردم و مؤمنان با رعایت پروتکل های بهداشتی در سطح بقیع متبرکه اجرا خواهد شد که زمانبندی آن متعاقباً اعلام می شود. مدیرکل اوقاف و امور خیریه گلستان تصریح کرد: در راستای اجرای نیت واقفان خیراندیش قرآنی برنامه های دیگری هم تدوین شده که در ایام شهادت حضرت فاطمه (س) به اجرا در خواهد آمد.

پایداری هوا تا پایان هفته

کارشناس هواشناسی گلستان از پایداری هوا تا پایان هفته در استان خبر داد. به گزارش روابط عمومی، اراز محمد قرنچیک اظهار کرد: روند پایداری هوا که از روزهای گذشته آغاز شده تا آخر هفته در استان ادامه دارد. قرنچیک افزود: در بعد از ظهر سه شنبه و چهارشنبه به دلیل تلاطمات جوی در پاره ای از نقاط استان، رشد ابر را شاهد خواهیم بود که موقتی است. وی اضافه کرد: دریا تا پایان هفته آرام بوده و صیادان با رعایت نکات ایمنی می توانند به فعالیت خود ادامه دهند. کارشناس هواشناسی گلستان بیان کرد: کشاورزان هم که جو نکاشته اند و آن را به تأخیر انداخته بودند می توانند در فاصله پایداری هوا این کار را انجام دهند. قرنچیک توضیح داد: همچنین مزارعی که نیاز به کود سرک داشته و یا آسیب دیده اند، در این فاصله زمانی می تواند کوددهی و سمپاشی شوند. وی به پرورش دهندگان ماهی توصیه کرد: نسبت به صید و تخلیه دریاچه اقدام کنند.

شده و در همان چند روز اول در بیمارستان سوانح سوختگی ساری فوت می کند. وی بیان کرد: آقای ترک جزئی هم که دچار ۶۵ درصد سوختگی بود چند روز در بیمارستان ساری بستری بود و روز گذشته فوت کرد. گفتنی است که ترک جزئی ۱۵ سال رئیس آتش نشانی بندرگز بوده و فرد منظم و متبحری بود.

جزی، رئیس آتش نشانی بندرگز به همراه خانمش در الازبوم یکی از روستاهای بیلاقی بهشهر دچار حادثه سوختگی می شود. فاضل جهانشاهی افزود: در این حادثه که در منزل مسکونی رخ می دهد، بیک نیک دچار انفجار شده و احتراق ایجاد می کند و شدت انفجار به اندازه ای بود که خانم ترک جزئی دچار ۹۰ درصد سوختگی

رئیس آتش نشانی بندرگز بر اثر سوختگی در بیمارستان ساری فوت کرد. به گزارش روابط عمومی، رئیس آتش نشانی و خدمات ایمنی شهرداری بندرگز بعد از ۱۰ روز بستری در بیمارستان، بر اثر سوختگی فوت کرد. رئیس شورای اسلامی شهر بندرگز با تأیید این مطلب گفت: ۱۰ روز پیش (پنجشنبه ۲۷ آذر)، محمدتقی ترک

رئیس آتش نشانی بندرگز بر اثر سوختگی فوت کرد